

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Barbora VAVRDOVÁ

**Analýza vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc včetně
hodnocení změn ve věkové a vzdělanostní struktuře v letech
2001-2011**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.

Olomouc 2013

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Barbora Vavrdová (R10174)
- Studijní obor:** Regionální geografie
- Název práce:** Analýza vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc včetně hodnocení změn ve věkové a vzdělanostní struktuře v letech 2001-2011
- Title of thesis:** The analysis of the evolution of the population in the municipalities of the district of Olomouc including the evaluation of changes in the age structure and the education structure in the years 2001- 2011
- Vedoucí práce:** doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.
- Rozsah práce:** 72 stran, 35 volných příloh
- Abstrakt:** Cílem tohoto textu je podat analýzu vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc v letech 2001-2011. Hodnoceny jsou základní demografické charakteristiky obyvatelstva, jimiž jsou struktury a dynamika obyvatelstva. Výsledky charakteristik jsou komparovány s hodnotami České republiky. Naznačena je také projekce vývoje počtu obyvatelstva v okrese Olomouc do roku 2020.
- Klíčová slova:** struktura obyvatelstva, dynamika obyvatelstva, analýza vývoje obyvatelstva, okres Olomouc
- Abstract:** The aim of this text is to provide an analysis of the evolution of the population in the municipalities of the district of Olomouc in the years 2001-2011. It evaluated the basic demographic characteristics of the population which are the structures and dynamics of the population.

Achieved results characteristics are compared with those of the whole Czech Republic. It contains also the expected evolution of the number of inhabitants in the district of Olomouc up to the year 2020.

Keywords:

population structure, population dynamics, analysis of the population development, district of Olomouc

Prohlašuji, že zadanou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pod vedením doc. RNDr. Václava Touška, CSc. a v seznamu použitých zdrojů uvedla veškerou použitou literaturu a internetové zdroje.

V Olomouci 16. května 2013

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce doc. RNDr. Václavu Touškovi, CSc. za jeho vstřícný přístup, cenné rady a připomínky po celou dobu tvorby této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora VAVRDOVÁ**
Osobní číslo: **R10174**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Analýza vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc včetně
hodnocení změn ve věkové a vzdělanostní struktuře v letech
2001 - 2011**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je provést analýzu vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc a zhodnotit změny ve věkové a vzdělanostní struktuře v letech 2001 - 2011.

1. Zpracování rešerše literatury o posledních trendech v pohybu obyvatelstva a změnách ve struktuře obyvatelstva ČR.
2. Analýza porodnosti a úmrtnosti v období let 2001 - 2010 na Olomoucku a komparace s hodnotami za ČR.
3. Hodnocení migrace v obcích Olomoucka; obce přírůstkové a úbytkové.
4. Webbova typologie obcí - aplikace na okres Olomouc ve dvou daných etapách (2001 - 2005; 2006 - 2010).
5. Analýza věkové struktury v obcích Olomoucka (postačuje za základní věkové skupiny).
6. Analýza vzdělanostní struktury v obcích Olomoucka.
7. Naznačení očekávaných trendů ve vývoji obyvatelstva do roku 2020 na Olomoucku.

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**
Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

1. PAVLÍK, Z. a kol. Populační vývoj České republiky 2001. Katedra demografie a geodemografie PřF UK v Praze, Praha, 2002, s. 112. ISBN 80-902686-8-4.
2. BARTOŇOVÁ, D. a kol. Populační vývoj České republiky 2007. Katedra demografie a geodemografie PřF UK v Praze, Praha, 2008, s. 143. ISBN 978-80-86561-46-2.
3. Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2010. Praha: Český statistický úřad, 2011. 56 s. ISBN 978-80-250-2103.
4. Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2011. Praha: Český statistický úřad, 2012. 63 s. ISBN 978-250-80-2227-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **27. dubna 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 27. dubna 2012

OBSAH

1	ÚVOD.....	9
2	METODIKA A ZDROJE DAT.....	11
3	LITERATURA A ČESKÁ DEMOGRAFIE.....	17
3.1	REŠERŠE LITERATURY.....	17
3.2	DEMOGRAFICKÁ PRACoviŠTĚ V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
3.3	OSOBNOSTI ČESKÉ DEMOGRAFIE A GEOGRAFIE OBYVATELSTVA.....	20
4	VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	22
4.1	OKRES OLOMOUC.....	22
4.2	ZMĚNA HRANIC OLOMOUCKÉHO KRAJE A OKRESU OLOMOUC.....	22
5	STRUKTURA OBYVATELSTVA.....	25
5.1	STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE POHLAVÍ.....	25
5.2	STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE VĚKU.....	25
5.3	STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE VZDĚLÁNÍ.....	34
6	DYNAMIKA OBYVATELSTVA.....	40
6.1	PŘIROZENÝ POHYB.....	40
6.1.1	Porodnost.....	40
6.1.2	Úmrtnost.....	44
6.2	MECHANICKÝ POHYB.....	48
6.2.1	Migrace.....	49
6.3	WEBBOVA TYPOLOGIE OBCÍ.....	54
7	POPULAČNÍ PROJEKCE OBYVATELSTVA DO ROKU 2020.....	59
8	ZÁVĚR.....	62
9	SUMMARY.....	63
10	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	64
10.1	POUŽITÁ LITERATURA.....	64
10.2	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	66
11	SEZNAM VOLNÝCH PŘÍLOH.....	70

1 ÚVOD

Základním předpokladem fungování státu je obyvatelstvo žijící na určitém území. Vývoj obyvatelstva je vždy propojen s ekonomickým rozvojem, politickou situací či společenskými vztahy daného státu.

Obyvatelstvem, jeho vztahy a prostorovými vazbami s ním spojenými, se zabývá geografie obyvatelstva. Obyvatelstvo je úzce spjata s osídlením a jeho vývojem, geografie obyvatelstva se proto propojila s geografii sídel a tvoří ucelenou vědní disciplínu pod názvem Geografie obyvatelstva a sídel. Věda věnující se lidským populacím nese název demografie. Demografie je vědní obor, který se zabývá studiem reprodukce lidských populací a podmíněnostmi tohoto procesu (Kalibová, K., 2001).

Česká republika (dále jen ČR) prochází od počátku 90. let 20. století významnými změnami. Na straně jedné stojí změny společensko-ekonomického vývoje (vznik samostatné ČR 1. ledna 1993), na straně druhé změny demografické struktury a demografické reprodukce, které mají důsledky i na společenský a ekonomický vývoj. Jmenujme dva nejzjevnější, které ale kladou a klást budou na společnost vysoké nároky: dlouhodobé snížení míry početní obnovy populace pod zachovnou mez, které vede k rychlému demografickému stárnutí populace, a rostoucí atomizace společnosti, kdy stále menší podíl osob žije v rodinách (Bartoňová, D. a kol., 2010). Jako další přeměnu lze uvést přechod ze země emigrační na zemi imigrační a s tím související změny legislativy zahraniční migrace.

Bakalářská práce se zabývá analýzou vývoje obyvatelstva v obcích okresu Olomouc v letech 2001–2011. Problematika vývoje obyvatelstva byla zvolena z důvodů zájmu o geografii obyvatelstva, potažmo demografii a místa bydliště autorky v jedné z obcí okresu Olomouc.

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnocení změn ve věkové a vzdělanostní struktuře obyvatelstva okresu Olomouc v letech 2001–2011. Dílčími cíli je, za pomoci vhodných metod, které jsou uvedeny níže, analyzovat přirozený pohyb obyvatelstva v jednotlivých obcích okresu v letech 2001–2010 a celkové hodnoty za okres komparovat s hodnotami za ČR. Dále pak vyhodnotit mechanický pohyb obyvatelstva v obcích

Olomoucka, aplikovat Webbovu typologii na obce okresu ve dvou etapách (2001–2005 a 2006–2010) a naznačit možný populační vývoj obyvatelstva do roku 2020.

2 METODIKA A ZDROJE DAT

K analýze vývoje obyvatelstva okresu Olomouc bylo využito množství metod, které se dle způsobů výpočtu označují jako ukazatele, míry, kvocienty a indexy.

Vývoj struktur obyvatelstva byl nejprve analyzován pomocí indexů maskulinity (ima) a feminity (ife). Ty vyjadřují podíl mužů, resp. žen na 100 nebo 1 000 žen, resp. mužů v daném období.

$$\text{ima} = \frac{P^m}{P^z} \cdot 100 \quad \text{a} \quad \text{ife} = \frac{P^z}{P^m} \cdot 100, \text{ kde}$$

P^m - počet mužů v populaci,

P^z - počet žen v populaci. (Pavlík, Z. a kol., 1986).

Věková struktura se znázorňuje pomocí syntetických ukazatelů (indexů) vyjádřených relativními hodnotami. Index závislosti I (iz_1) vyjadřuje počet dětí ve věku 0–14 let na 100 osob ve věku 15–64 let. Index závislosti II (iz_2) zachycuje počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let. Dalším z indexů je index ekonomického zatížení (ize), který znázorňuje počet dětí ve věku 0–14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let. Index stáří (is) vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let (v některých starších učebnicích se uvádí populace obyvatel ve věku 50 či 60 a více let na 100 dětí ve věku 0–14 let, v souladu s mezinárodními zvyklostmi se přechází k hranici 65 let věku).

$$iz_1 = \frac{P_{0-14}}{P_{15-64}} \cdot 100 \quad \text{a} \quad iz_2 = \frac{P_{65+}}{P_{15-64}} \cdot 100,$$

$$\text{ize} = \frac{P_{0-14} + P_{65+}}{P_{15-64}} \cdot 100,$$

$$\text{is} = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} \cdot 100, \text{ kde}$$

P_{0-14} - populace ve věku 0–14 let,

P_{15-64} - populace ve věku 15–64 let,

P_{65+} - populace ve věku 65 a více let (Kalibová, K., 2001).

Všechny vypočtené ukazatele jsou uvedeny v příloze 6 a index stáří v příloze 7. Je nutná i zmínka o metodice Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB) 2001, která počítala do věkové kategorie 75 a více let i osoby, které ve sčítacím archu věk neuvedly (tj. + nezjištěno). Tyto hodnoty jsou však zanedbatelné. Stejná úprava dat byla provedena i v následujícím SLDB 2011, kde byly hodnoty za nezjištěné osoby přičteny k základní věkové kategorii 65 a více let.

Nejvíce využívaným ukazatelem vzdělanosti obyvatelstva je podíl obyvatel s maturitou a vyšším vzděláním na obyvatelstvu starším 15 let či podíl obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou. Tento ukazatel se většinou uvádí v procentech (viz příloha 14).

$$\text{vzd} = \frac{P_{\text{s maturitou a vyšším}}}{P_{15+}} \cdot 100, \text{ kde}$$

$P_{\text{s maturitou a vyšším}}$ - počet obyvatel s maturitou a vyšším vzděláním,

P_{15+} - počet obyvatel ve věku 15 a více let¹.

Přirozený pohyb se zjišťuje za pomoci ukazatelů porodnosti a úmrtnosti. Nezbytnou součástí výpočtu hrubých měř je střední stav obyvatelstva (S) (viz níže).

$$S = \frac{S_0 + S_1}{2}, \text{ kde}$$

S_0 - stav obyvatelstva na začátku období,

S_1 - stav obyvatelstva na konci období (Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol. 2008).

Porodnost se zjišťuje podle několika ukazatelů. Nejvyužívanějším a současně nejjednodušším ukazatelem je hrubá míra porodnosti (hmp). Vypočítá se jako počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu. Uvádí se v promile (‰).

$$\text{hmp} = \frac{N^v}{P} \cdot 1\,000, \text{ kde}$$

N^v - počet živě narozených,

P - počet obyvatel v populaci; střední stav obyvatelstva (Kalibová, K., 2001).

¹ Vzdělanostní struktura. Toušek, V., Kládivo, P., Janota, M. *Aplikace v regionální a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ* [online]. © Copyright 2004-2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <<http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/vekova-struktura>>.

I úmrtnost se zjišťuje za pomoci ukazatelů. Také zde je nejběžněji používaným ukazatelem hrubá míra úmrtnosti (hmú). Jedná se o počet zemřelých připadajících na 1 000 obyvatel středního stavu udávaný v promile (‰).

$$\text{hmú} = \frac{D}{P} \cdot 1\,000, \text{ kde}$$

D - počet zemřelých,

P - počet obyvatel v populaci; střední stav obyvatelstva (Kalibová, K., 2001).

K porovnání **hmú** slouží metoda standardizace. **Hmú** můžeme chápat jako vážený aritmetický průměr měr úmrtnosti podle věku ($ú_x$), kde vahou jsou počty žijících v jednotlivých věkových skupinách, resp. jednotkách věku (P_x). Znamená to, že intenzita úmrtnosti měřená **hmú** je ovlivněna intenzitou úmrtnosti v jednotlivých věkových skupinách a věkovou strukturou zkoumané populace.

$$\text{hmú} = \sum \acute{u}_x \cdot \frac{P_x}{P} \cdot 1\,000$$

Standardizovanou míru úmrtnosti (hmú^{pst}) pak vypočítáme podle vzorce:

$$\text{hmú}^{\text{pst}} = \sum \acute{u}_x \cdot \frac{P_x^{\text{st}}}{P^{\text{st}}} \cdot 1\,000, \text{ kde}$$

$ú_x$ - míra úmrtnosti v dokončeném věku x (studovaná populace),

P_x^{st} - počet žijících v dokončeném věku x v populaci zvolené za standard,

P^{st} - celkový počet žijících v populaci zvolené za standard (Kalibová, K., 2001).

Standardizovaná **hmú** se uvádí v ‰, tedy na 1 000 obyvatel středního stavu.

Základními ukazateli mechanického (migračního) pohybu jsou:

- migrační saldo (ms) - rozdíl mezi počtem přistěhovalých (imigrantů) a vystěhovalých (emigrantů) na určitém území,

$$\text{ms} = \frac{I-E}{S} \cdot 1\,000,$$

- hrubá migrace (migrační objem - mo) - součet přistěhovalých (imigrantů) a vystěhovalých (emigrantů) na určitém území,

$$\text{mo} = I + E,$$

- efektivnost migrace (em) – podíl migračního salda na migračním objemu na určitém území,

$$em = \frac{ms}{mo'}$$

- a hrubá míra migračního salda (hm ms) – migrační saldo na 1 000 obyvatel středního stavu na určitém území.

$$hm\ ms = \frac{ms}{S} \cdot 1\ 000, \text{ kde}$$

I - počet imigrantů (přistěhovalých),

E - počet emigrantů (vystěhovalých),

S - střední stav obyvatelstva.

Dynamiku obyvatelstva, jak pohyb přirozený, tak i pohyb mechanický, nejlépe charakterizuje Webbova typologie obcí, jež rozděluje obce do 8 kategorií.

Kategoriím A a B dominuje přirozený přírůstek. V kategoriích C a D převládá migrační přírůstek. V kategoriích E a F převažuje přirozený úbytek a v kategoriích G a H převažuje migrační úbytek.

Tab. 1 Webbova typologie obcí – rozlišení 8 kategorií

Webbova typologie obcí							
A	PP ≥ 0	MS < 0	CP ≥ 0	E	PP < 0	MS ≥ 0	CP < 0
B	PP ≥ 0	MS ≥ 0	PP ≥ MS	F	PP < 0	MS < 0	PP < MS
C	PP ≥ 0	MS ≥ 0	PP < MS	G	PP < 0	MS < 0	PP ≥ MS
D	PP < 0	MS ≥ 0	CP ≥ 0	H	PP ≥ 0	MS < 0	CP < 0

Zdroj: Studijní materiály PŘF UP k předmětu MSEG V, akademický rok 2011/2012

Vysvětlivky: PP – přirozený přírůstek; MS – migrační saldo; CP – celkový přírůstek; PŘF UP – Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého; MSEG V – Metody sociální a ekonomické geografie

Vzorec pro výpočet migračního salda (ms) je uveden výše. Přirozený přírůstek (pp) nebo úbytek je rozdíl počtu živě narozených a zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu.

$$pp = \frac{N^v - M}{s} \cdot 1\,000, \text{ kde}$$

N^v - počet živě narozených,

M - počet zemřelých,

S - střední stav obyvatelstva.

Celkový pohyb je výsledkem přirozeného a mechanického pohybu. Celkový přírůstek (cp) nebo úbytek obyvatelstva se potom skládá z přirozeného přírůstku a migračního salda.

Celkový přírůstek = porodnost - úmrtnost + emigrace - imigrace

$$cp = N - M + E - I$$

V relativním vyjádření jde o jednoduchý přepočítání na 1 000 obyvatel středního stavu.

$$cp = \frac{(N - M + E - I)}{s} \cdot 1\,000, \text{ kde}$$

N - počet narozených,

M - počet zemřelých,

E - počet emigrantů,

I - počet imigrantů (Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol., 2008).

V přílohách 33 a 34 jsou uvedeny hodnoty vztahující se k dynamice obyvatelstva v jednotlivých obcích okresu Olomouc v letech 2001–2005 a 2006–2010.

Metody používané při výpočtu populačních projekcí lze rozlišit na:

1. metody založené na formální extrapolaci celkového počtu obyvatel s event. doplněním o odhad věkové struktury,
2. metoda komponentní bez uvažování migrace,
3. metoda komponentní s uvažováním migrace.

Komponentní metoda slouží k výpočtu nejen počtu, ale také budoucí věkové struktury populace. Je založena na principu posouvání věkových skupin, tj. jejich zmenšování vlivem úmrtnosti a doplňování na základě předpokládané intenzity plodnosti (Kalibová, K., 2001). Výpočty odhadů a populačních projekcí jsou vrcholem demografických prací vyžadujících dlouholetou demografickou praxi, proto se nebudeme pouštět do složitých výpočtů a využijeme metody komponentní bez uvažování migrace (viz příloha 35).

Veškerá data, se kterými bylo počítáno, byla převzata z webové databáze Českého statistického úřadu (www.czso.cz, dále jen ČSÚ). Jedná se především o Veřejnou databázi, Demografické ročenky (ČR, Olomouckého kraje a okresu Olomouc) v rozmezí let 2001–2011, Databázi demografických údajů za obce ČR atd. Použita byla i data ze SLDB 2001, které proběhlo dne 1. 3. 2001 a ze SLDB 2011 z 26. 3. 2011. Veškeré zdroje dat jsou uvedeny u příslušné tabulky, grafu či obrázku (mapy). Tabulky a grafy byly zhotoveny v tabulkovém editoru Microsoft Office Excel 2007, textová část v textovém editoru Microsoft Office Word 2007. Mapové výstupy byly provedeny v prostředí programu ArcGIS 9.3 a ArcGIS 10. Všechna použitá literatura a internetové zdroje jsou uvedeny v závěru práce a v příslušných kapitolách.

3 LITERATURA A ČESKÁ DEMOGRAFIE

3.1 REŠERŠE LITERATURY

Ke zpracování bakalářské práce bylo nutné prostudovat odbornou literaturu o posledních trendech v pohybu obyvatelstva a změnách ve struktuře obyvatelstva. Stěžejní publikace, zabývající se analýzami obyvatelstva, vznikly na půdě katedry demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy (dále jen PřF UK) v Praze. Jde převážně o publikace: *Populační vývoj České republiky 2001* (Pavlík, Z. a kol., 2002), zabývající se převážně potransformačním obdobím ČR, a *Populační vývoj České republiky 2007* (Bartoňová, D. a kol., 2008). Další pomůckou byly publikace vydané ČSÚ: *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2010* (ČSÚ, 2011) a *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2011* (ČSÚ, 2012), zabývající se hodnocením demografického populačního vývoje v daném roce (obyvatelstvo podle věku a rodinného stavu, sňatečnost, rozvodovost, porodnost a plodnost, potratovost, úmrtnost a migrace) souhrnně za celé území ČR i mezikrajská srovnání. Důležitým zdrojem informací, z nakladatelství ČSÚ, byly i články z časopisu *Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje* (ČSÚ, 1959–2013), což je jediný odborný recenzovaný demografický časopis v ČR, vycházející již od roku 1959. Časopis *Demografie* vychází 4x ročně, od roku 2011 ve třech číslech česky (studie jsou opatřeny abstrakty a resumé v angličtině) a v jednom čísle anglicky².

Z článků tohoto časopisu, týkajících témat bakalářské práce, zmiňme např. *Dvacet let svobodného mateřství v České republice (1986–2005)* (Rychtaříková, J., 2007,). Studie se zabývá srovnáním „současného“ vývoje mateřství s hodnotami z 80. let 20. století a uvádí pokles počtu sňatků, rychle rostoucí podíl dětí narozených mimo manželství (r. 1986 7,4 %, r. 2005 31,7 %) a podíl dětí narozených svobodným matkám (r. 1986 5 %, r. 2005 již 25 %) z celkového počtu živě narozených. Dále studie vysvětluje změny v počtu mimomanželských dětí. Ty mohou být dvojího charakteru a to faktoru demografického (změna intenzit, struktur a jejich vzájemné interakce) či faktoru behaviorálního (změny v hodnotách v průběhu života), přičemž oba faktory mohou být ovlivněny vnějším populačním klimatem (změny v systému podpory rodin apod.). Následně se studie věnuje faktorům svobodných matek a to věku, biologickému pořadí živě narozeného dítěte, vzdělání a regionu bydliště. Závěr studie charakterizuje typickou čes-

---

² Demografie: časopis. © ČSÚ [online]. 2009, 20. 3. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/demografie>>.

kou svobodnou matku (stejně jako v minulosti, v r. 1986) jako ženu se základním vzděláním, která porodí dítě prvního pořadí ve věku kolem 20 let a žije v Karlovarském či Ústeckém kraji.

Jiný článek *Pronatalitní populační politika už nestačí – nutností se stala komplexní rodinná politika* (Kučera, M., 2009) pojednává o současné a budoucí populační situaci v ČR. Na rozdíl od období před 20-30 lety jsou stále více svázány oba demografické procesy a to porodnost (ve smyslu úrovně reprodukce) a úmrtnost (ve smyslu naděje na dožití při narození a její návaznosti na důchodový systém). M. Kučera pojednává o svých subjektivních představách o přístupech a návrzích řešení problematiky populačního růstu, resp. úbytku. Populační politika se dělí, podle *Mnohojazyčného demografického slovníku* (Pavlík, Z., Kalibová, K., 2005), buď na pronatalitní (snaha o zvýšení porodnosti), nebo na antinatalitní (snížení počtu narozených). Rodinnou politiku M. Kučera považuje za: „úsilí vytvářet různými společenskými opatřeními příznivé podmínky pro vznik legitimních manželských svazků a jejich existenci (trvání) jako prostoru pro reprodukci v rodinách (počty dětí) a současně tvorbu lidského (sociálního) kapitálu výchovou a vzděláváním dětí“. Dále v článku poukazuje na období do sametové revoluce, kdy nebyla nutnost vytváření rodinné politiky. V té době byla mladá rodina považována za základ státu. Po roce 1990 se situace začala rychle měnit (více možností vyššího vzdělání a kvalifikace, soutěžení v dosažení úspěchu či kariéry s ostatními vrstevníky atd.) a rodina s dětmi se tak dostala do tvrdého konkurenčního prostředí. V této době se pouze třetina mladých lidí pouští do manželství. Založení rodiny se odkládá do věku kolem 30 let, kdy již mají zajištěny existenční podmínky pro potomstvo. M. Kučera uvádí okruhy rodinné politiky (např. bydlení mladých rodin, péči o děti v předškolním věku, přídavky na děti, koncepce důchodového zabezpečení), o kterých se domnívá, že jsou problémem života rodin s dětmi u nás. Na závěr konstatuje: pokud chce být ČR i nadále životaschopnou ve skupině menších evropských zemí, musí zavést smysluplnou rodinnou politiku.

Poslední článek, opět od Jitky Rychtaříkové, nese název *Demografické faktory stárnutí* (Rychtaříková, J., 2011). Demografické faktory stárnutí jsou diskutovaným tématem nejenom mezi demografy, ekonomy, sociology, lékaři a širší veřejností. Stárnutí populace bude mít negativní dopady na společnost, ekonomiku, populační zdravotní stav atd. Cílem příspěvku je popis současné i výhledové změny populace ČR a vlivu změn na porodnost a úmrtnost. Dnes se demografické stárnutí obvykle definuje jako nárůst

podílu osob seniorského věku, kde se za hranici „stáří“ považuje chronologicky věk 65 let (*Calot aj., 1999*). Historicky prvotním faktorem demografického stárnutí byla demografická revoluce (I. demografický přechod). Tento proces proběhl a dnes probíhá (II. demografický přechod) různým tempem a s rozdílnou intenzitou v jednotlivých zemích. Rychlost, s jakou proběhlo demografické stárnutí v jednotlivých zemích, se někdy definuje pomocí nárůstu podílu 65letých a starších a to ze 7 % na 14 % (*Why Population Aging Matters, 2007: 7*). U nás byl zaznamenán 7 % podíl seniorů v roce 1930 a 14 % podíl v roce 2004, tedy během 74 let (Francie 115 let – proces započal již v roce 1865, Maďarsko 53 let). Dále se autorka věnuje zastoupení osob aktivního věku ve věkové struktuře obyvatelstva. Toto zastoupení je v čase poměrně stálé, podíl 20-64letých na počátku 50. let činil 60 %, nyní je na úrovni 65 %. Nacházíme se právě v období poměrně příznivého zastoupení pracovní síly, či jak se někdy uvádí, otevírá se nám demografické okno (demographic window; opportunity Windows; *Vallin, 2005*). V ČR jsme těsně za vrcholem podílu osob aktivního věku a následně se demografické okno začne rychle zavírat, až se zcela uzavře kolem roku 2050 (podíl 0-19 a 65+letých dle předpokladů převyší podíl 20-64letých). Kolem roku 2050, dle indexu ekonomického zatížení, bude jedna osoba v neaktivním věku na jednu osobu v ekonomicky aktivním věku. Následně se autorka věnuje srovnání porodnosti a úmrtnosti v Evropě a ČR. Porovnává modely stabilní a stacionární populace ČR (jedna z nejstarších věkových struktur v Evropě) s Francií (naopak jedna z nejmladších věkových struktur).

Z odborné doplňkové literatury, která se zabývá demografií a geografií obyvatelstva, byla využita literatura: *Úvod do demografie* (Kalibová, K., 2001), *Základy demografie* (Pavlík, Z. a kol., 1986), *Ekonomická a sociální geografie* (Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol., 2008) a *Mnohojazyčný demografický slovník* (Pavlík, Z., Kalibová, K., 2005). Nezbytnou součástí informací byla i elektronická učebnice *Aplikace v regionální a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ*. [online] (Toušek, V., Kladivo, P., Janota, M., © 2004–2013. Dostupné z: <<http://aplikacergsg.sci.muni.cz/>>.).

3.2 DEMOGRAFICKÁ PRACOVIŠTĚ V ČESKÉ REPUBLICE

Mezi nejvýznamnější demografická pracoviště na území ČR v oblasti vzdělávání se řadí UK v Praze (Katedra demografie a geodemografie PřF) a Vysoká škola economic-

ká (dále jen VŠE) v Praze (Katedra demografie Fakulty informatiky a statistiky) a ČSÚ, národní instituce zabývající se zpracováváním statistických dat v sekcích: lidé a společnost, ekonomika, trh práce a mzdy, věda a IT atd.

3.3 OSOBNOSTI ČESKÉ DEMOGRAFIE A GEOGRAFIE OBYVATELSTVA

Prof. Ing. Zdeněk Pavlík, DrSc. je jedním z nejváženějších českých demografů. Demografií se zabývá již od 50. let 20. století. V roce 1964 patřil mezi zakládající členy Československé (od r. 1994 České) demografické společnosti, jíž je nyní čestným předsedou. V letech 1968–1971 pracoval v Demografickém oddělení Organizace spojených národů (OSN) v New Yorku. Pavlík inicioval na PřF UK zřízení samostatné Katedry demografie a geodemografie (v roce 1990) a ustanovení demografie jako samostatného vědního oboru (Kalibová, K., 2001). Za svou dlouholetou kariéru vydal mnoho publikací.

K význačným demografům působícím na české scéně určitě patří osazenstvo Katedry demografie a geodemografie PřF UK v Praze: prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc., doc. RNDr. Ludmila Fialová, CSc., RNDr. Boris Burcin, Ph.D., RNDr. Jiřina Kocourková, Ph.D. a další její členové. Bývalou členkou katedry byla i RNDr. Květa Kalibová, CSc. Na Katedře demografie Fakulty informatiky a statistiky VŠE jsou to převážně: doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc., RNDr. Tomáš Fiala, CSc. Nesmíme opomenout ani nedávno zesnulého doc. RNDr. Felixe Koschina, CSc. a za ČSÚ Ing. Vladimíra Poláška, Mgr. Terezii Štyglerová a Ing. Milana Kučera (nyní již bývalý pracovník ČSÚ).

I česká geografie obyvatelstva má svá velká jména. Tyto osobnosti jsou uvedeny jen ve zkratce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK: RNDr. Dana Fialová, Ph.D., doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc., doc. RNDr. Zdeněk Čermák, CSc. Geografický ústav Masarykovy univerzity (dále jen MU) v Brně: Mgr. Daniel Siedenglanz, Ph.D., Katedra regionální ekonomie a správy Ekonomicko-správní fakulty MU v Brně: RNDr. Josef Kunc, Ph.D., Katedra sociologie Fakulty sociálních studií MU v Brně: prof. RNDr. Ladislav Rabušič, CSc. Na závěr je třeba zmínit i osobnosti působící na Katedře geografie PřF Univerzity Palackého v Olomouci, jsou jimi

RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D. a doc. RNDr. Václav Toušek, CSc., i Mgr. Miloslav Šerý. Ze společných prací jmenujme články: Regionální aspekty vnitřní migrace v České republice v období 1991–2004 (Ptáček, P., Polášek, V., Toušek, V., 2007) a Migrace vysokoškoláků v letech 1991–2004 v regionálním pohledu (Polášek, V., Ptáček, P., Toušek, V., 2007), které byly publikovány k příležitosti konference České demografické společnosti v Olomouci v roce 2007.

4 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

4.1 OKRES OLOMOUC

Okres Olomouc je centrálním a největším z pěti okresů Olomouckého kraje, rozkládá se ve východní části ČR v zeměpisném středu Moravy. Převážná část okresu Olomouc leží v rovinnaté části Hornomoravského úvalu, jímž protéká řeka Morava (v délce 56 km) a její přítoky. Největší plochu okresu zabírá úrodná Haná. V rámci kraje okres Olomouc sousedí na severozápadě s okresem Šumperk, na jihozápadě s okresem Prostějov a na jihovýchodě s okresem Přerov. Dále pak sousedí na západě s okresem Svitavy (Pardubický kraj) a na severu, severovýchodě a východě pak s okresy Bruntál, Opava a Nový Jičín (Moravskoslezský kraj).³ Okres tvoří od roku 2007 96 obcí (viz níže), z toho je 6 měst (Litovel, Moravský Beroun, Olomouc, Šternberk, Uničov a Velká Bystřice), 3 městyse (Dub nad Moravou, Náměšť na Hané a Velký Újezd) a 1 vojenský újezd (Libavá). Okres Olomouc se skládá ze čtyř správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) Litovel (20 obcí), Olomouc (45 obcí), Šternberk (21 obcí) a Uničov (10 obcí). Střediska těchto SO ORP jsou obce s rozšířenou působností (dále jen ORP) Litovel, Olomouc, Šternberk a Uničov. Celková rozloha okresu činí 1 620 km². Ke SLDB 2011 žilo na území okresu Olomouc 230 408 obyvatel, k 31. 12. 2011 potom 232 032 obyvatel.

4.2 ZMĚNA HRANIC OLOMOUCKÉHO KRAJE A OKRESU OLOMOUC

Olomoucký kraj, stejně jako okres Olomouc, zaznamenaly v průběhu sledovaného období změnu krajských i okresních hranic.

Zákon č. 387/2004 Sb., o změně hranic krajů se v § 2 uvádí: „Vymezení území Moravskoslezského kraje a Olomouckého kraje se mění takto: území obcí Huzová, Norberčany a Moravský Beroun přecházejí z území Moravskoslezského kraje na území

---

³ Charakteristika okresu Olomouc: Krajská správa ČSÚ v Olomouci - Oddělení informačních služeb. © ČSÚ [online]. 2008, 22. 6. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/d24e8a4259c66e7ec1256f08002d30a7/\\$FILE/okres%20Olomouc.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/d24e8a4259c66e7ec1256f08002d30a7/$FILE/okres%20Olomouc.pdf)>.

Olomouckého kraje“.⁴ Tento zákon nabyl platnosti dne 1. července 2004, k přesunu obcí došlo 1. ledna 2005. Všechny zmíněné obce se přemístily ze SO ORP Bruntál, z okresu Bruntál, do SO ORP Šternberk, náležícímu do okresu Olomouc.

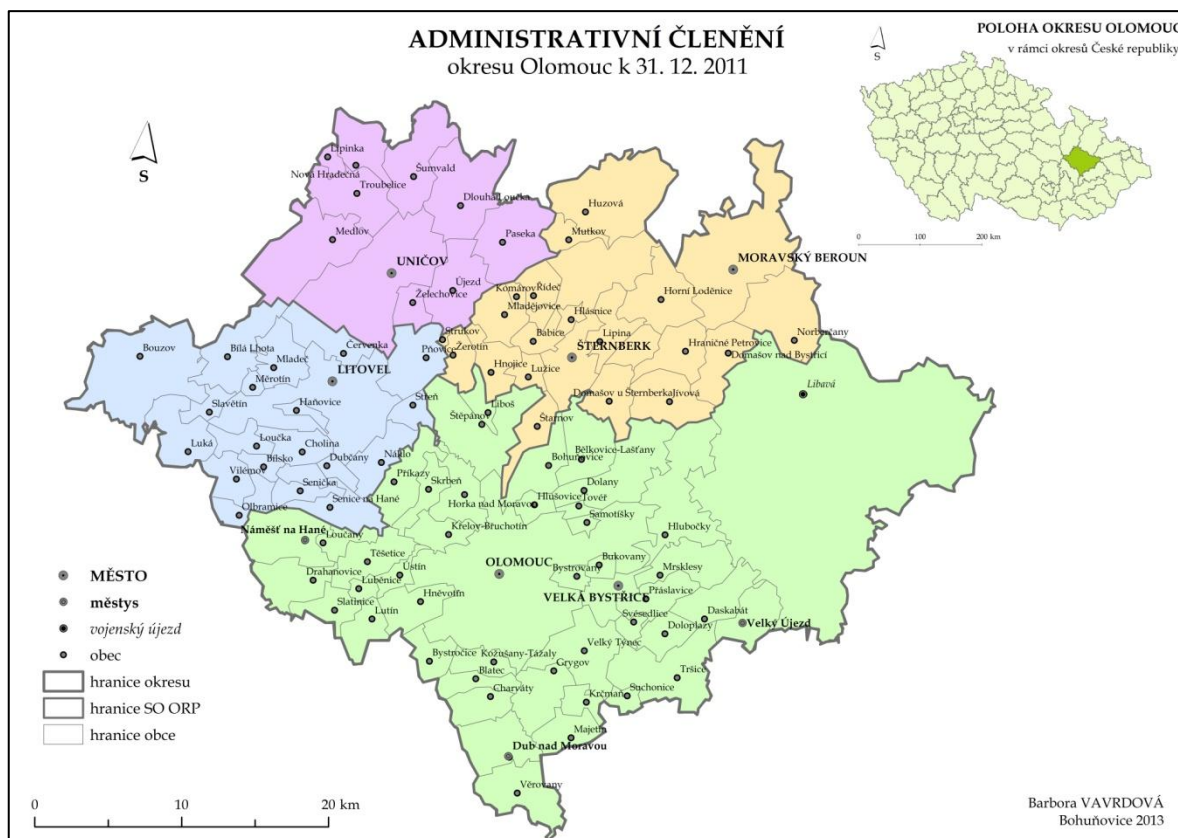
Vyhláška č. 513/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 564/2000 sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy ve znění pozdějších předpisů, článek I bod 42 jmenuje jednotlivé obce okresu Olomouc, k nimž byla přiřazena i obec Lipinka. Dále článek I bod 59 uvádí: „V okrese Šumperk se slovo "Lipinka," zrušuje.“⁵ Lipinka byla přeřazena ze SO ORP Šumperk (okres Šumperk), do SO ORP Uničov (okrese Olomouc).

S obcemi Huzová, Norberčany, Moravský Beroun a Lipinka je v celé bakalářské práci, tj. od roku 2001, počítáno jako s obcemi okresu Olomouc.

---

⁴ Česká republika. Zákon č. 387: o změnách hranic krajů a o změně zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, a zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky 2004*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 10. 6. 2004, roč. 2004, 127, [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58149&fulltext=&nr=387~2F2004&part=&name=&rpp=15#local-content>>.

⁵ Česká republika. Vyhláška č. 513, kterou se mění vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky 2006*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 3. 11. 2006, 166, [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=63163&fulltext=&nr=513~2F2006&part=&name=&rpp=15#local-content>>.

Obr. 1 Administrativní členění okresu Olomouc k 31. 12. 2011 a poloha okresu Olomouc v rámci okresů ČR (vlastní zpracování)

5 STRUKTURA OBYVATELSTVA

Za základní demografické struktury obyvatelstva se považují složení podle pohlaví a složení podle věku. Teprve tyto dvě charakteristiky obyvatelstva dávají analýze vlastní demografický obsah (Pavlík, Z. a kol., 1986). Doplnujícími charakteristikami mohou být vzdělanostní, rasová nebo náboženská struktura obyvatelstva či struktura podle rodinného stavu. Tyto charakteristiky považujeme za kulturní znaky populace.

5.1 STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE POHLAVÍ

Věk a pohlaví jsou dvě základní demografické vlastnosti každého jedince a patří do biologických charakteristik.

Indexy maskulinity a feminity jsou hlavními charakteristikami struktury podle pohlaví. V příloze 1 jsou uvedeny hodnoty indexů za okres Olomouc pro pětileté věkové kategorie v roce 2001 a 2011.

V roce 2001 činila hodnota indexu maskulinity v okrese Olomouc 93,46 mužů na 100 žen, v roce 2011 se hodnota navýšila o 1,06 procentního bodu na 94,52 mužů na 100 žen. Index feminity měl v roce 2001 hodnotu 106,99 žen na 100 mužů, v roce 2011 poklesl o 1,20 procentních bodů na hodnotu 105,79 žen na 100 mužů.

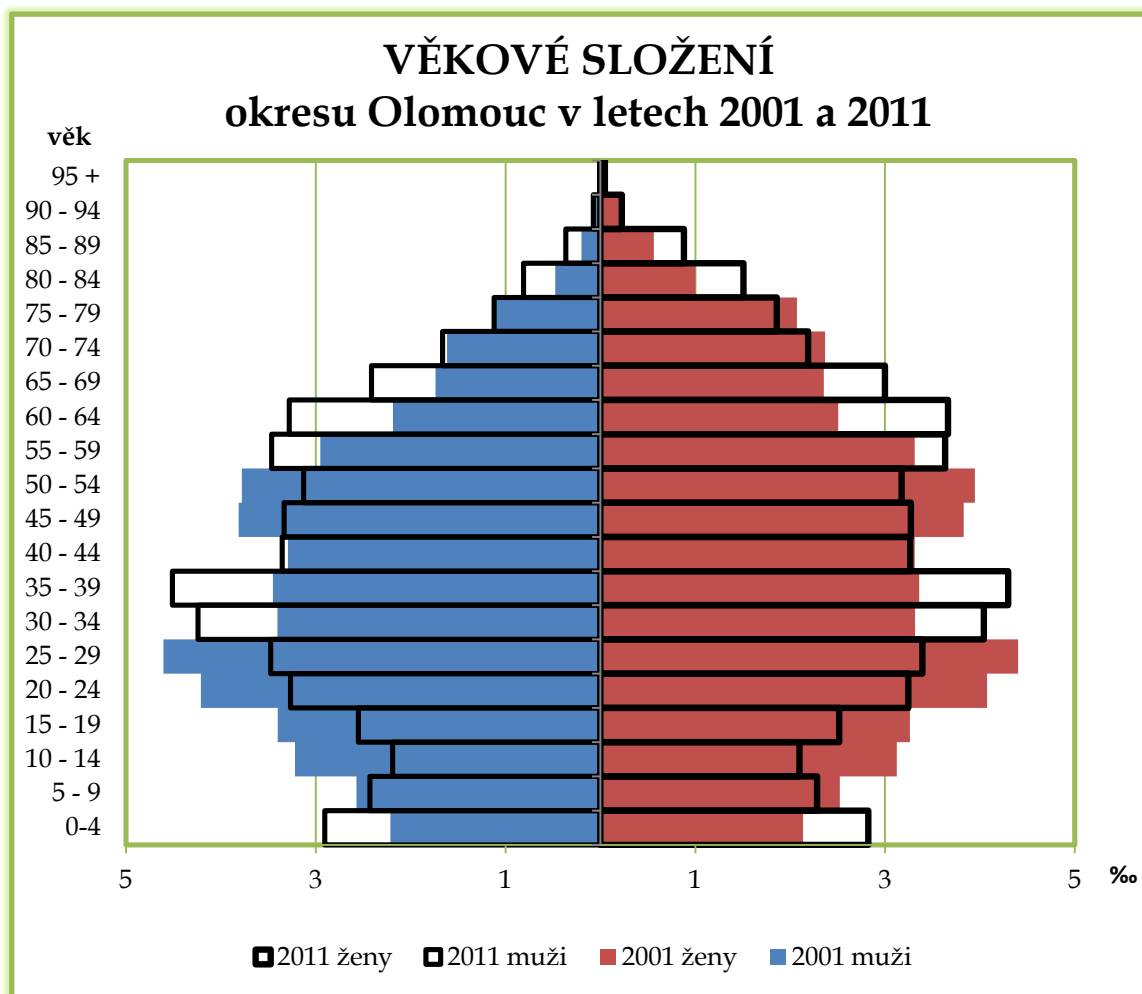
5.2 STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE VĚKU

Věková struktura je rozdělení celkového počtu obyvatel do jednoletých či víceletých (obvykle pětiletých) věkových skupin a provádí se většinou pro muže a ženy zvlášť.

V roce 1900 zavedl švédský demograf A. G. Sundbärg rozdělení obyvatelstva podle věku do tří základních kategorií: dětská, reprodukční a postreprodukční. V příloze 2 a 3 je uvedeno členění obyvatelstva podle základních věkových skupin

(0-14 let – dětská složka, 15-64 let – reprodukční složka či složka ekonomicky aktivních, 65 a více let – postreprodukční složka) za všechny obce okresu Olomouc.

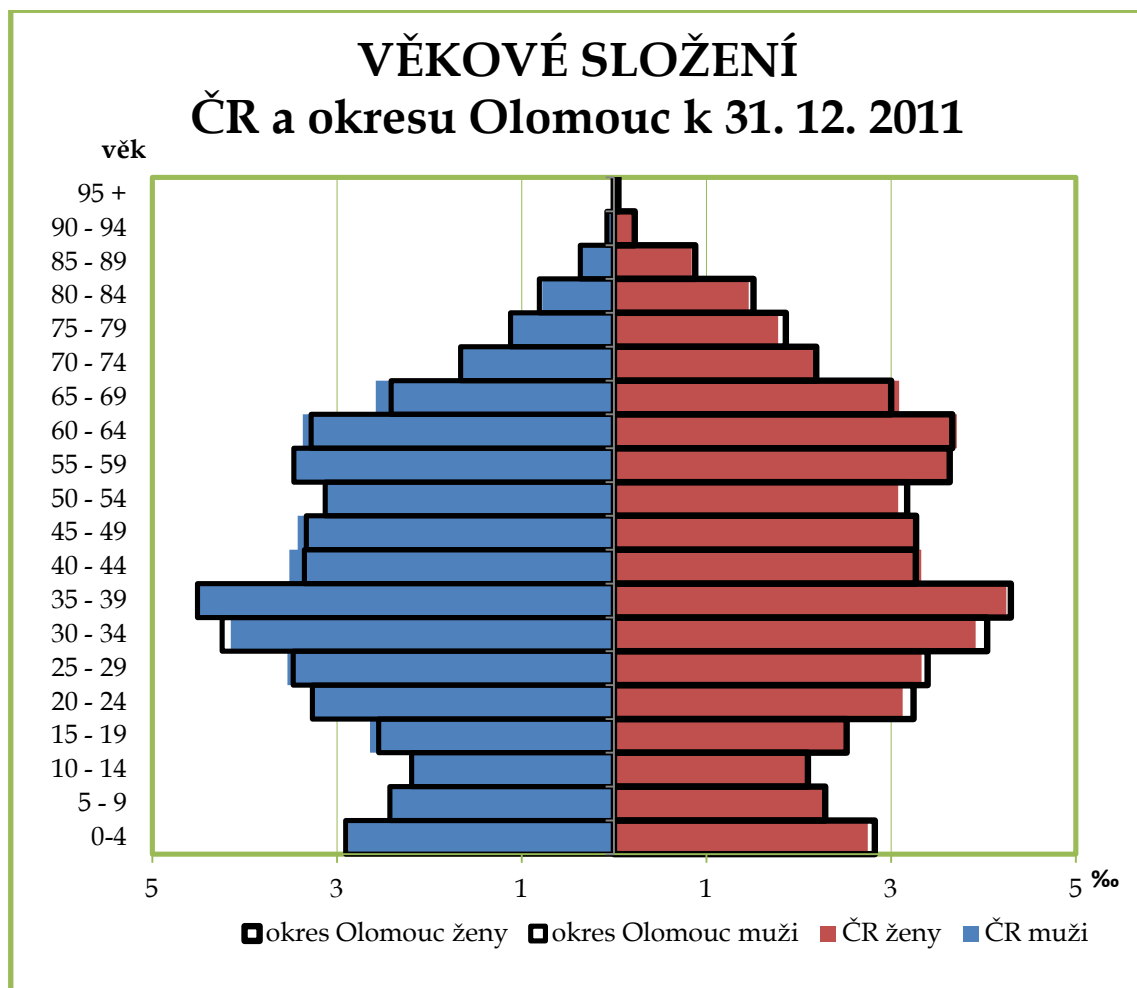
Věková struktura se běžně znázorňuje pomocí grafu. Při grafické prezentaci se používá ke znázornění věkové struktury dvojitého histogramu uspořádaného tak, že osa věku histogramu pro muže je postavena proti ose věku histogramu pro ženy. Podle vzhladu se takovéto grafické uspořádání věkové struktury nazývá věková pyramida. Jestliže místo histogramu použijeme polygon, při obdobném uspořádání dostaneme strom života (Pavlík, Z. a kol., 1986). Věková pyramida (histogram), jejíž název byl odvozen z tvaru trojúhelníku, se zobrazuje za jednoleté věkové kategorie. Strom života (polygon) se naopak vyobrazuje za víceleté (obvykle pětileté) věkové kategorie. Věkové pyramidy (stromy života) se, dle tvaru, dělí do tří populačních typů: progresivní (převaha dětské složky nad postreprodukční; následuje růst počtu obyvatel), stacionární (dětská a postreprodukční složka jsou téměř v početní rovnováze) a regresivní (převaha postreprodukční složky nad dětskou; následuje pokles počtu obyvatel). Regresivní typ se v této době týká západní, severní i střední Evropy, ČR nevyjímaje.

Obr. 2 Věkové složení (strom života) obyvatelstva, v relativních hodnotách (‰), v okrese Olomouc k 31. 12. 2001 a 31. 12. 2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 4)

Příloha 4 a obr. 2 znázorňují současný trend stárnutí populace. Důkazem toho je jak výrazný nárůst počtu seniorů, a to i ve věku 95 a více let, tak i vyšší celkové počty obyvatel (dožívání se vyššího věku). V roce 2001 bylo v okrese Olomouc v kategorii 95 a více let 13 mužů a 64 žen a v roce 2011 17 mužů a již 106 žen, tj. o 46 žen více než před 10 lety. Evidentní je i jiná skladba dětské složky obyvatel než o desetiletí později. Nejvýraznější změna proběhla ve věkové kategorii 0–4 let. Tato změna je dána nastupující vlnou rodiček narozených v 70. letech 20. století, která svého vrcholu dosáhla v roce 2008 a to nejenom v okrese Olomouc, ale i v celé ČR. Kategorie 10–14 let se ztenčila o 2 141 jedinců u mužů, resp. o 2 146 u žen. Reprodukční složka zaznamenala největší změnu v nárůstu obyvatel v kategorii 35–39 let (u mužů o 2 718, u žen o 2 425), kam se přesunula nejpočetnější kategorie 25–29letých z roku 2001. Zastoupení podle

pohlaví činilo v roce 2001 - 48,31 % mužů a 51,69 % žen, v roce 2011 - 48,59 % mužů a 51,41 % žen. Sledované desetiletí zaznamenalo mírný nárůst mužské složky populace v okrese Olomouc.

Obr. 3 Věkové složení (strom života) obyvatelstva, v relativních hodnotách (‰), v ČR a v okrese Olomouc k 31. 12. 2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 5)

Věkové a pohlavní složení ČR a okresu Olomouc je, až na malé výjimky, shodné. Odlišnosti lze vidět převážně v celkově větším zastoupení žen a tedy nižším zastoupení mužů v okrese Olomouc v některých věkových kategoriích. Tato skutečnost je zřejmá i z relativního zastoupení v těchto administrativních jednotkách k 31. 12. 2011. V ČR bylo 49,10 % mužů a 50,90 % žen a v okrese Olomouc 48,59 % mužů a 51,41 % žen. Okres Olomouc má větší zastoupení mužů pouze v kategorii 30-34 let, menší

zastoupení v kategoriích 15–19, 25–29, 40–49 a 60–64 let, v ostatních kategoriích je zastoupení obdobné. Zastoupení žen v populaci ČR je větší v kategoriích 40–44 a 60–69 let, menší v kategoriích 0–4, 20–39, 50–54 a 75–84 let, zbylé kategorie jsou opět ve svém zastoupení podobné.

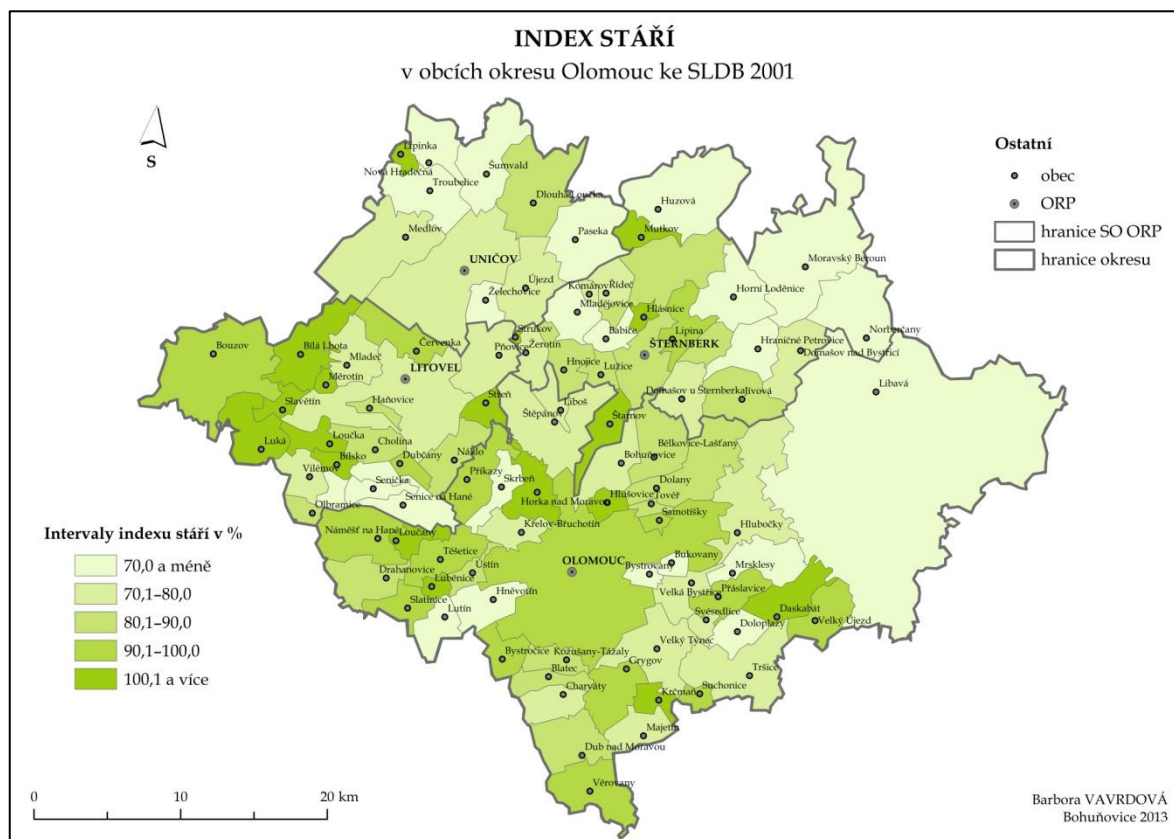
Tab. 2 Srovnání počtu obyvatel podle pohlaví v pětiletých věkových kategoriích za ČR a okres Olomouc ke SLDB v roce 2011

26. 3. 2011	ČR			okres Olomouc		
věková kategorie	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
	10 436 560	5 109 766	5 326 794	230 408	111 329	119 079
0 - 14	1 488 928	763 949	724 979	33 086	16 855	16 231
15 - 19	575 815	295 309	280 506	12 596	6 375	6 221
20 - 29	1 392 780	711 398	681 382	31 592	15 639	15 953
30 - 39	1 751 377	896 640	854 737	39 021	19 826	19 195
40 - 49	1 391 747	709 032	682 715	30 010	15 054	14 956
50 - 59	1 411 203	696 083	715 120	31 338	15 355	15 983
60 - 64	744 247	353 328	390 919	15 970	7 504	8 466
65 - 69	560 669	254 313	306 356	11 816	5 237	6 579
70 - 79	697 373	286 757	410 616	15 554	6 279	9 275
80 a více let	386 794	123 055	263 739	8 730	2 831	5 899

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha, 2013.

Ke dni 26. 3. 2011 tvořila populace okresu Olomouc 2,21 % populace ČR. Převa-
ha mužského pohlaví nad ženským je v celé ČR i v okrese Olomouc od narození až do
věkové kategorie 40-49 let. Poté se rozdíly mezi pohlavími obrátí, což je zapříčiněno
vyšší úmrtností mužů ve středním věku, ať již kvůli vyššímu počtu úmrtí z vnějších
příčin (např. sebevraždy, dopravní nehody atd.), kde vrchol u mužů nastává kolem 50
let věku, zatímco u žen až mezi 80-85 lety (Polášek, V., 2010), či kvůli biologicky da-
ným předpokladům (tzv. mužská nadúmrtost, která se ale v posledních letech snižuje).
Převaha ženské složky obyvatelstva nastává od věkové kategorie 50-59 až do kate-
gorie 80 a více let (menší úmrtnost žen). Nejpočetnější věkovou kategorií je kategorie

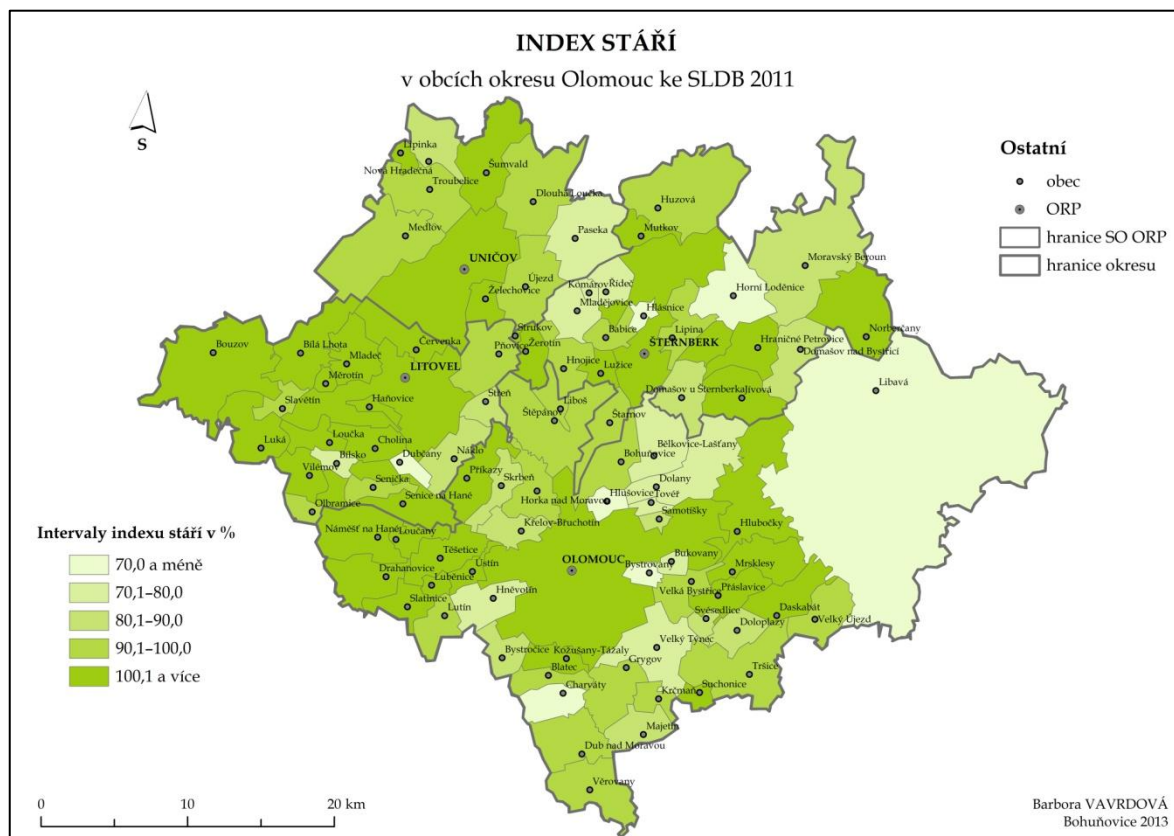
35-39 let v obou sledovaných administrativních jednotkách. Mužská složka populace měla v ČR zastoupení 48,96 %, v okrese Olomouc 48,32 %. Ženská složka populace dosahovala 51,04 % za ČR a 51,68 % za okres.

Obr. 4 Hodnoty indexu stáří v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2001 (vlastní zpracování, podle přílohy 7)

V prvním sledovaném období (SLDB 2001) měla nejvyšší hodnotu indexu stáří obec Slavětín (134,62 %), kde na 26 dětí ve věku 0–14 let připadalo 35 osob ve věku 65 a více let. Druhá nejvyšší hodnota indexu stáří 133,33 % se objevila hned u tří obcí (Bílá Lhota, Hlásnice, Mutkov). Ve všech případech se jednalo o obce, u nichž se celkový počet obyvatel pohyboval od 38 v Mutkově do 204 v Bílsku. V obcích nad 500 obyvatel se hodnoty indexu překračující 100 % vyskytly u obcí Daskabát, Loučany, Luká, Sřeň a Štarnov. V obcích nad 1 000 obyvatel to bylo u Bílé Lhoty a Horky nad Moravou. K nejnižším hodnotám indexu stáří patřila obec Libavá (16,72 %), která měla vůbec nejnižší hodnotu tohoto indexu v obou obdobích. V Libavě bylo 341 dětí ve věku

0–14 let na 57 osob ve věku 65 a více let. Dále nízké hodnoty byly v obcích Huzová (35,33 %) a Moravský Beroun (45,89 %). Z ORP zaznamenal nejnižší hodnotu Uničov, a to 3,52 %. Průměrná hodnota za celý okres byla 84,35 %. Podobnou hodnotu indexu měly obce Dlouhá Loučka (82,91 %), Dub nad Moravou (83,97 %), Kožušany-Tážaly (84,92 %), Ústín (83,61 %) a Vilémov (85,54 %).

Obr. 5 Hodnoty indexu stáří v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 7)

Ve druhém sledovaném období (SLDB 2011) zaznamenala nejvyšší hodnotu indexu stáří obec Strukov, a to celých 300,00 %, nárůst oproti roku 2001 činil 186,96 procentních bodů. Toto vysoké číslo bylo dáno tím, že v době SLDB 2011 v obci žilo jen 10 dětí ve věku 0–14 let a 30 osob starších 65 let. Celkový počet obyvatel v obci byl 137. Následný nejvýraznější skok v hodnotách indexu stáří (o 162,99 procentních bodů) dosáhla obec Hraničné Petrovice. V roce 2001 tato hodnota činila pouhých 64,29 %, v roce 2011 již 227,27 %. Hraničné Petrovice jsou však malou obcí ležící ve špatně přístupné lokalitě ve SO ORP Šternberk, mají jen 134 obyvatel. Vysoké hodnoty se za-

chovaly i u Bílé Lhoty, Daskabátu, Loučky a dalších. Výrazná změna nastala u Uničova, kde v předcházejícím období byla hodnota indexu ze všech ORP okresu Olomouc nejnižší (73,52 %) a vyhoupla se až na 126,76 %. Nárůst zde činil 53,24 procentních bodů. Avšak nárůst těchto hodnot byl znát ve všech ORP, nejnižší 30,59 procentního bodu u Olomouce. Nejnižší hodnota byla nyní zaznamenána u Hlušovic (30,77 %). Hlušovice jsou jednou z nejrychleji rostoucích obcí v zázemí Olomouce. Celkový počet obyvatel se zvýšil z 295 v roce 2001 na 807 v roce 2011. Nárůst v počtu obyvatel je dán také trendem této doby – suburbanizací. Sídla s dobrou dopravní dostupností zaměstnání v zázemí měst, dostatečně atraktivní z hlediska přírodního prostředí a také levnějších cen pozemků jsou vyhledávána i mladšími lidmi v produktivním věku jako nejvhodnější prostředí pro rodinný život, proto vzrůstá i míra suburbanizace a rozvíjejí se i malá sídla v zázemí velkoměst (Bartoňová, D., 2008). Průměrná hodnota indexu stáří okresu Olomouc byla 103,24 %, oproti roku 2001 nárůst o 18,89 procentních bodů.

Obr. 6 Obec Hlušovice – jedna z nově vzniklých částí obce ⁶

Z obr. 4 a obr. 5 je patrný nárůst počtu obcí s vyššími hodnotami indexu stáří. Kvůli srovnání hodnot byly zvoleny shodné intervaly v %. V intervalu 70,0 a méně

⁶ Obec Hlušovice: Letecké snímky. *Obec Hlušovice: Fotogalerie* [online]. © 2008 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <<http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=58>>

se v roce 2001 nacházelo 23 obcí, v roce 2011 již pouhých 7 obcí. V následujícím intervalu 70,1–80,0 bylo v roce 2001 21 obcí, v roce 2011 10 obcí. Prostřední interval 80,1–90,0 zaznamenal 19 obcí v roce 2001 a 12 obcí v roce 2011. V intervalu 90,1–100,0 se nalézalo 15 obcí v roce 2001, 26 obcí v roce 2011. Poslední interval 100,1 a více registroval největší nárůst. V roce 2001 zde bylo 18 obcí, ale v roce 2011 již 46 obcí, což je téměř polovina všech obcí okresu Olomouc. Největší změny v hodnotách intervalů zaznamenaly obce: Norberčany (z 53,45 % na 145,45 %), Haňovice (z 81,94 % na 145,00 %) a Huzová (z 35,33 % na 96,43 %), v nichž byl nárůst hodnot indexu, a Hlásnice (ze 133,33 % na 44,44 %), Hlušovice (ze 106,25 % na 30,77 %) a Bílsko (ze 133,33 % na 72,73 %), v nichž měly hodnoty indexu stáří klesající charakter.

Index stáří může vykazovat nižší hodnoty díky výskytu dětských domovů, kojeneckých ústavů atd., či vyšší hodnoty tam, kde jsou domovy důchodců, domy s pečovatelskou službou a podobná zařízení pro seniory. Dětské domovy se v okrese Olomouc nacházejí pouze ve dvou městech, v Olomouci a Litovli. Vliv dětských domovů je zanedbatelný, poněvadž se jedná o malá zařízení. Zařízení pro starší občany jsou svým výskytem v okrese četnější. Nalezneme je v Července, Hlubočkách, Litovli, Náměšti na Hané, Olomouci, Šternberku, Uničově či ve Velké Bystřici. Např. v obci Hlubočky (místní část Hrubá Voda, kde se domov nachází) se index stáří zvýšil ze 74,83 % v roce 2001 na 121,23 % v roce 2011, nárůst činil 46,40 procentního bodu. Obdobně např. v obci Náměšt na Hané činil nárůst 44,43 procentního bodu, kde je tato změna dána i poklesem dětské složky obyvatelstva. V roce 2001 bylo v Náměšti na Hané 320 dětí, v roce 2011 jen 264. Pouze Velká Bystřice, v níž se vyskytuje Dům spokojeného stáří sv. Anny⁷, udržuje index stáří pod hranicí sta procent. Roku 2001 byla hodnota indexu 76,71 %, roku 2011 91,26 %. Kapacita Domu spokojeného stáří je jen 39 osob.

---

⁷ Dům spokojeného stáří sv. Anny: Velká Bystřice. ÚSP: - *dům spokojeného stáří sv. Anny* [online]. 2000 [cit. 2013-03-14]. <Dostupné z: <http://svanna.velkabystrice.cz/>>.

5.3 STRUKTURA OBYVATELSTVA PODLE VZDĚLÁNÍ

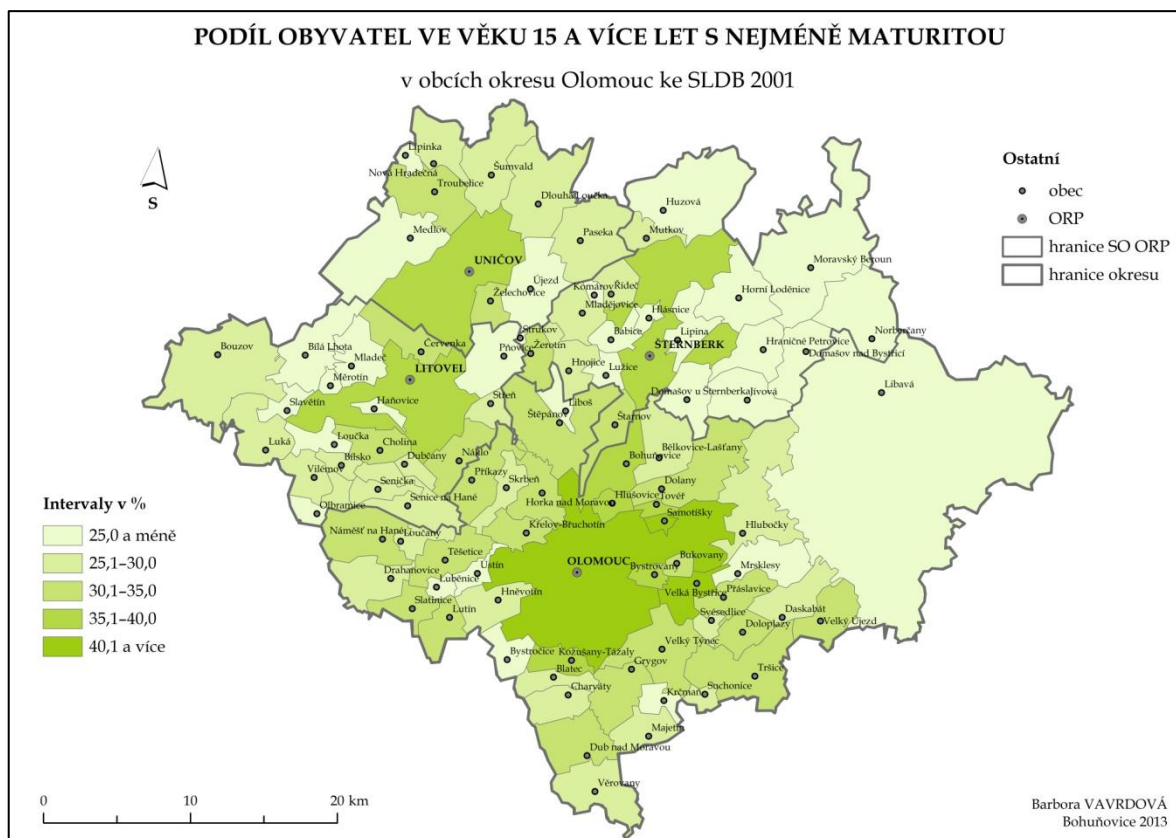
Vzdělanostní struktura je další demografickou vlastností obyvatelstva. Nejčastěji se člení podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání jednotlivce. Statisticky se rozlišuje vzdělání: základní (i neukončené), středoškolské bez maturity, středoškolské s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské. V praxi při zpracování dat se můžeme setkat i s kategorií „neuvedeno“ či „nezjištěno“. Tyto kategorie zahrnují osoby, které neuvedly své nejvyšší ukončené vzdělání. Obvykle se přiřazují ke kategorii se základním a neukončeným vzděláním. Vzdělání lze členit i podrobněji s orientací na střední stupeň vzdělání či se zaměřením na postgraduální vysokoškolské vzdělání.

Z mezinárodního hlediska se vzdělanostní struktura obyvatelstva dělí podle klasifikace ISCED (International Standard Classification of Education; Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání). ISCED byla v roce 1976 vypracována světovou organizací UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu), aby sloužila „jako nástroj vhodný pro shromažďování, zpracování a zpřístupňování vzdělávacích statistik jak v jednotlivých zemích, tak v mezinárodním měřítku“. ISCED byla již několikrát aktualizována. V listopadu 1997 byly na Generální konferenci UNESCO v Paříži schváleny změny týkající se úrovně vzdělávání i oborů vzdělávání. Klasifikace kmenových oborů byla zpracována tak, aby byla snáze převoditelná na mezinárodní standard ISCED 1997, zejména pokud se jedná o úroveň vzdělávání. Klasifikace ISCED 1997 má 7 úrovní vzdělávání, která mohou mít ještě vnitřní členění⁸. Přehled značení úrovně vzdělání podle ISCED je uveden v příloze 8.

V přílohách 9–13 jsou uvedeny absolutní i relativní hodnoty za obyvatelstvo v jednotlivých obcích okresu Olomouc ve vzdělanostních kategoriích ke SLDB 2001 a SLDB 2011. Dále i absolutní a relativní rozdíl v hodnotách ke SLDB 2011 a SLDB 2001.

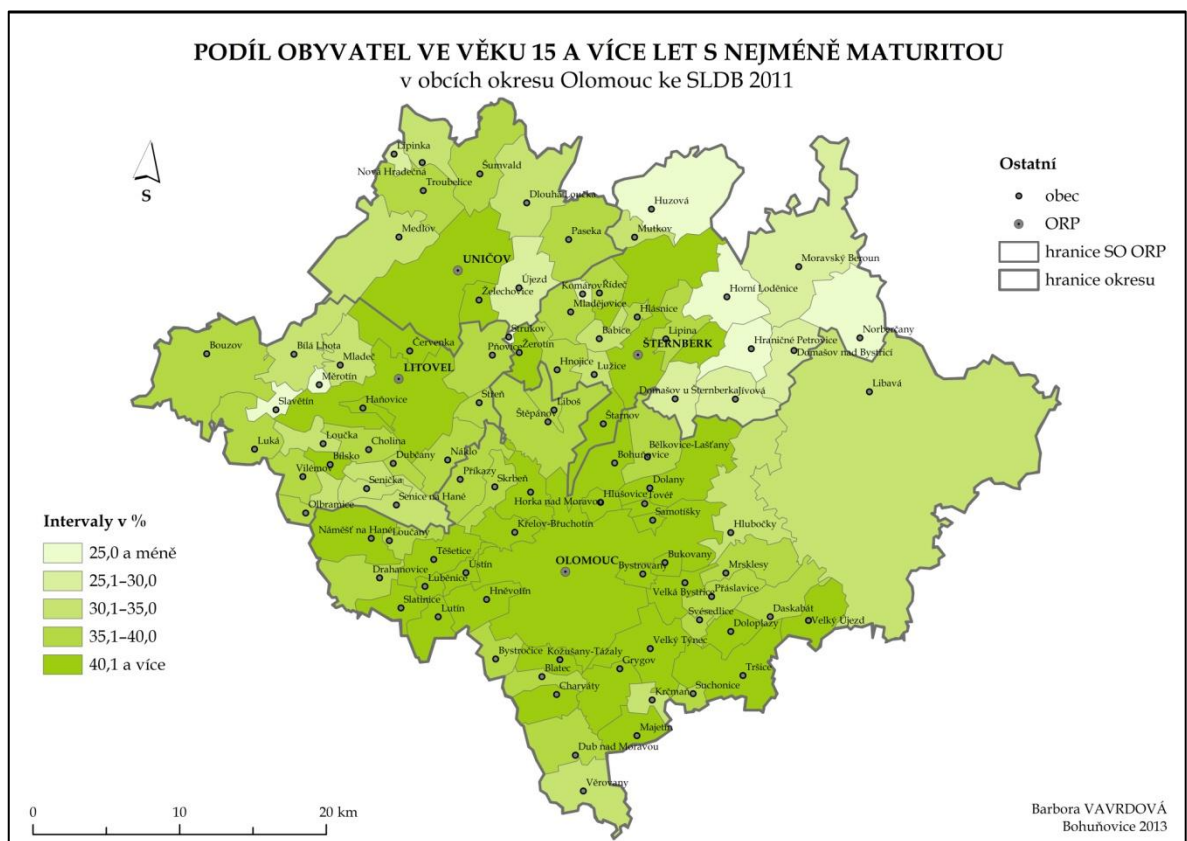
⁸ Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání: - ISCED. © ČSÚ [online]. 2006, 31. 8. 2008 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_>.

Obr. 7 Hodnoty podílu obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2001 (vlastní zpracování, podle přílohy 14)

V prvním sledovaném období (SLDB 2001) měla nejvyšší podíl obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou ORP Olomouc (48,57 %), následovaná obcí Samotičky (46,71 %). Hranici 40 % přesáhla ještě Velká Bystrice (42,28 %). Průměrná hodnota podílu obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou byla 27,89 %. Vyjma ORP měly nejvyšší zastoupení obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, vyšším odborným a nástavbovým vzděláním obce Hlubočky (926), Velká Bystrice (789) a Lutín (696). U obcí, jejichž obyvatelstvo 15leté a starší nedosahuje 500 obyvatel, bylo toto zastoupení nejvyšší u obcí Blatec (122), Štarnov (120) a Tověř (119). Průměrná hodnota počtu obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, vyšším odborným a nástavbovým vzděláním připadající na jednu obec činila 579. Vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, opět bez ORP, měly nejvíce obce Velká Bystrice (213), Lutín (197) a Bohušovice (156), z obcí s méně než 500 obyvateli staršími 15 let to byly obce Štarnov (37), Tověř (34) a Bukovany (25). Nejmenší relativní zastoupení na obyvatelstva 15letého a staršího s nejméně maturitou měla Jívová (14,48 %). Nejnižší počet obyvatel 15letých

a starších s nejméně maturitou se vyskytl u obce Mutkov, a to 7 mužů a 2 ženy se středoškolským vzděláním s maturitou. Vyšší odborné, nástavbové ani vysokoškolské vzdělání neměl žádný z obyvatel Mutkova, celkový počet obyvatel ke SLDB 2001 byl 38. Dalšími obcemi s nejnižšími počty obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, vyšším odborným a nástavbovým vzděláním byly obce Strukov (18), Hraničné Petrovice (21) a Lipina (22). Nejméně vysokoškolsky vzdělaných měly obce Komárov (1), Hlásnice, Lipina, Strukov, Suchonice (ve všech obcích 2 vysokoškoláci). Pod 10 obyvatel s vysokoškolským diplomem mělo ještě dalších 19 obcí okresu (celkem tedy 24).

Obr. 8 Hodnoty podílu obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 14)

Druhé sledované období (SLDB 2011) vykazovalo zcela jiné hodnoty. Nejvyšší hodnotu podílu obyvatel 15letých a starších s nejméně maturitou zaznamenala obec Hlušovice (62,35 %), nejrychleji rostoucí a rozvíjející se obec okresu Olomouc

v posledním desetiletí. Hlušovice byly následovány obcemi Samotišky (62,33 %), Tovéří (58,37 %) a samozřejmě okresním městem Olomoucí (57,79 %). Všechny obce patří do SO ORP Olomouc a leží do 10 km od Olomouce, tedy v jejím zázemí. Blízkost dojížděky za vzděláním zde hraje významnou roli. V Olomouci se v roce 2011 nacházelo 21 škol s možností získání maturitního vysvědčení a 2 vysoké školy, Univerzita Palackého v Olomouci a Moravská vysoká škola Olomouc. Dále se střední školy s možností získání maturity v okrese Olomouc nacházely i v Litovli, Uničově, Šternberku, Lutíně a ve Velkém Újezdu⁹. Průměrná hodnota podílu obyvatel ve věku 15 a více let s nejméně maturitou činila v tomto roce 37,99 %. Nárůst byl větší než 10 procentních bodů (přesně 10,10 procentních bodů). Mimo ORP měly nejvyšší zastoupení obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, vyšším odborným a nástavbovým vzděláním opět obce Hlubočky (943), Velká Bystřice (894) a Lutín (854). U těchto obcí nárůst činil celkem 280 obyvatel a celkový nárůst byl 7 477 obyvatel s vyšším sekundárním vzděláním. Průměr dosahoval 657 obyvatel s vyšším sekundárním vzděláním na 1 obec, o 78 více než před 10 lety. Vysokoškolsky vzdělaných obyvatel měly nejvíce ORP, dále obce Velká Bystřice (394), Dolany (343) a Bohuňovice (291). Celkový nárůst byl 9 047 obyvatel s terciárním vzděláním, průměr čítal 298 jedinců na obec. Nejnížší procentuální zastoupení obyvatel s nejméně maturitou měly obce Měrotín (21,88 %), Horní Loděnice a Strukov (obě obce 22,22 %) a Huzová (22,50 %). Nejnížší počet obyvatel 15letých a starších se středoškolským vzděláním s maturitou, vyšším odborným a nástavbovým vzděláním měla obec Mutkov (7). V Mutkově se snížil počet obyvatel s vyšším sekundárním vzděláním na úkor vzdělání terciárního (terciární vzdělání: 2001 – 0 obyvatel, 2011 – 7 obyvatel). Navýšil se zde i celkový počet obyvatel z 38 na 51. Nejmenší počet vysokoškolsky vzdělaných byl v obcích Strukov (3), Hraničné Petrovice a Slavětín (po 6 vysokoškolácích), Komárov a Mutkov (po 7 vysokoškolácích). V roce 2001 mělo 24 obcí okresu méně než 10 vysokoškolsky vzdělaných, nyní to bylo již jen 8 obcí.

Z obr. 7 a obr. 8 je zřejmý nárůst podílu obyvatel 15letých a starších s maturitou a vyšším vzděláním. Pro oba výsledky SLDB z let 2001 a 2011 byly nastaveny identické intervaly v %. V prvním intervalu, s hodnotou 25,0 a méně se v roce 2001 nacházelo 32 obcí okresu, v roce 2011 pouze 7 obcí. Následující interval 25,1–30,0 pojímal 29 obcí v roce 2001, v roce 2011 jen 7 obcí. U prostředního intervalu 30,1–35,0 již rozdíl mezi lety 2001 a 2011 nebyl tak značný, činil 9 obcí (2001 – 24 obcí, 2011 – 15 obcí).

---

⁹ Střední školy: okres Olomouc. *STREDNISKOLY.CZ: Školy Online* [online]. © 2002–2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <<http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/olomoucky-kraj/olomouc/>>.

V intervalu 35,1–40,0 se vyskytovalo 8 obcí v roce 2001 a 32 obcí v roce 2011. Poslední interval 40,1 a více zahrnoval roku 2001 pouhé 3 obce a roku 2011 nejvyšší počet 35 obcí. Všech 96 obcí okresu zaznamenalo nárůst hodnot zkoumaného podílu. Nejmarkantnější změny registrovaly obce: Hlušovice (nárůst o 24,70 procentních bodů), Haňovice (nárůst o 21,31 procentních bodů) a Tověř (nárůst o 19,45 procentních bodů) s nejvyššími hodnotami nárůstu, a naproti tomu Slavětín (nárůst o jen 1,05 procentních bodů), Horní Loděnice (nárůst o 2,76 procentních bodů) a Měrotín (nárůst o 3,62 procentních bodů) s nejnižšími hodnotami nárůstu.

Tab. 3 Vzdělanostní struktura v ČR a v okrese Olomouc ke SLDB v roce 2001

2001	Z, N, bez vzdělání, nezj.	V a S odbor. bez M	ÚS s M, VOŠ a nástavbové	VŠ
ČR	2 126 168	3 255 400	2 431 171	762 459
okres Olomouc	46 030	70 828	55 565	19 571

Zdroj: Výsledky ze SLDB 2001, ČSÚ, Praha, 2005. (vlastní zpracování)

Vysvětlivky: Z – základní vzdělání, N – neukončené, nezj. – nezjištěno (neuvedeno), V – vyučen/a, S odbor. bez M – střední odborné vzdělání bez maturity, ÚS s M – úplné střední vzdělání s maturitou, VOŠ – vyšší odborné vzdělání, VŠ – vysokoškolské vzdělání

V době sčítání v roce 2001 tvořila první vzdělanostní skupina (viz tab. 3) 24,8 % obyvatelstva ČR starších 15 let, druhá 38,0 %, třetí také 24,8 % a čtvrtá 8,9 %. V okrese Olomouc byly podíly následující: první skupina reprezentovala 24,0 % obyvatelstva okresu Olomouc starších 15 let, druhá 36,9 %, třetí 28,9 % a čtvrtá 10,2%. Podíl obyvatelstva 15letého a staršího nejméně s maturitou činil 37,2 % v ČR a 39,1 % v okrese Olomouc.

Tab. 4 Vzdělanostní struktura v ČR a v okrese Olomouc ke SLDB v roce 2001

2011	Z, N, bez vzdělání, nezj.	V a S odbor. bez M	ÚS s M, VOŠ a nástavbové	VŠ
ČR	2 087 677	2 952 112	2 790 112	1 114 731
okres Olomouc	34 541	64 387	63 042	28 618

Zdroj: Výsledky ze SLDB 2011, ČSÚ, Praha, 2013. (vlastní zpracování)

Vysvětlivky: Z - základní vzdělání, N - neukončené, nezj. - nezjištěno (neuvedeno), V - vyučen/a, S odbor. bez M - střední odborné vzdělání bez maturity, ÚS s M - úplné střední vzdělání s maturitou, VOŠ - vyšší odborné vzdělání, VŠ - vysokoškolské vzdělání

Ke SLDB 2011 představovala první skupina (viz tab. 4) 23,3 % obyvatelstva ČR staršího 15 let. Tato skupina zaznamenala pokles oproti SLDB 2001 o 1,5 procentního bodu. Druhá skupina tvořila 33,0 % a také zaznamenala pokles o celých 5 procentních bodů. Třetí i čtvrtá skupina tím pádem doznaly nárůstových hodnot. Nyní třetí skupinu zastupovalo 31,2 % obyvatelstva staršího 15 let, nárůst činil 2,8 procentního bodu. Čtvrtá skupina, tvořená vysokoškolsky vzdělanými, čítala 12,5 % obyvatel, nárůst zde byl 3,6 procentního bodu. I okres Olomouc zaznamenal podobné hodnoty. V první vzdělanostní skupině se nyní nacházelo 18,1 % obyvatel starších 15 let, pokles činil celých 5,9 procentního bodu. Druhá skupina představovala nyní 33,8 %, poklesla o 3,1 procentního bodu. Třetí skupina tvořila 33,1 %, nárůst činil 4,1 procentního bodu. Čtvrtá skupina nyní zahrnovala 15,0 % obyvatel a její nárůst byl 4,8 procentního bodu. Podíl obyvatelstva 15letého a staršího nejméně s maturitou činil nyní již 43,6 % v ČR (nárůst o 6,4 procentních bodů) a 48,1 % v okrese Olomouc (značný nárůst o 9,0 procentních bodů).

6 DYNAMIKA OBYVATELSTVA

Pojem dynamika obyvatelstva je chápán jako neustálá změna počtu obyvatelstva, jeho struktur, prostorového rozmístění atd. Dynamika zahrnuje množství procesů, které se na různorodých geografických úrovních projevují diferencovaně.

Velké množství forem demografické dynamiky můžeme rozdělit v podstatě do tří kategorií:

- přirozený pohyb obyvatelstva (vnitřní změny) – rození a umírání,
- mechanický pohyb obyvatelstva (vnější změny) – prostorové přesuny obyvatelstva bez ohledů na vzdálenost – změna bydliště nebo jinak kvalifikovaného pobytu na území (např. stěhování, migrace),
- sociálně-ekonomický pohyb obyvatelstva – přesuny obyvatelstva mezi jednotlivými sociálními skupinami (např. změna povolání, zaměstnání, úroveň vzdělání atd.) (Brychtová, Š., Fňukal, M., 2007).

V této části bakalářské práce se věnujeme pohybu přirozenému (porodnost a úmrtnost) a mechanickému (migrace – obce přírůstkové a úbytkové) a Webbově typologii obcí.

6.1 PŘIROZENÝ POHYB

Do přirozeného pohybu obyvatelstva se řadí demografické procesy: porodnost a úmrtnost (viz níže), a dále i sňatečnost, rozvodovost a potratovost.

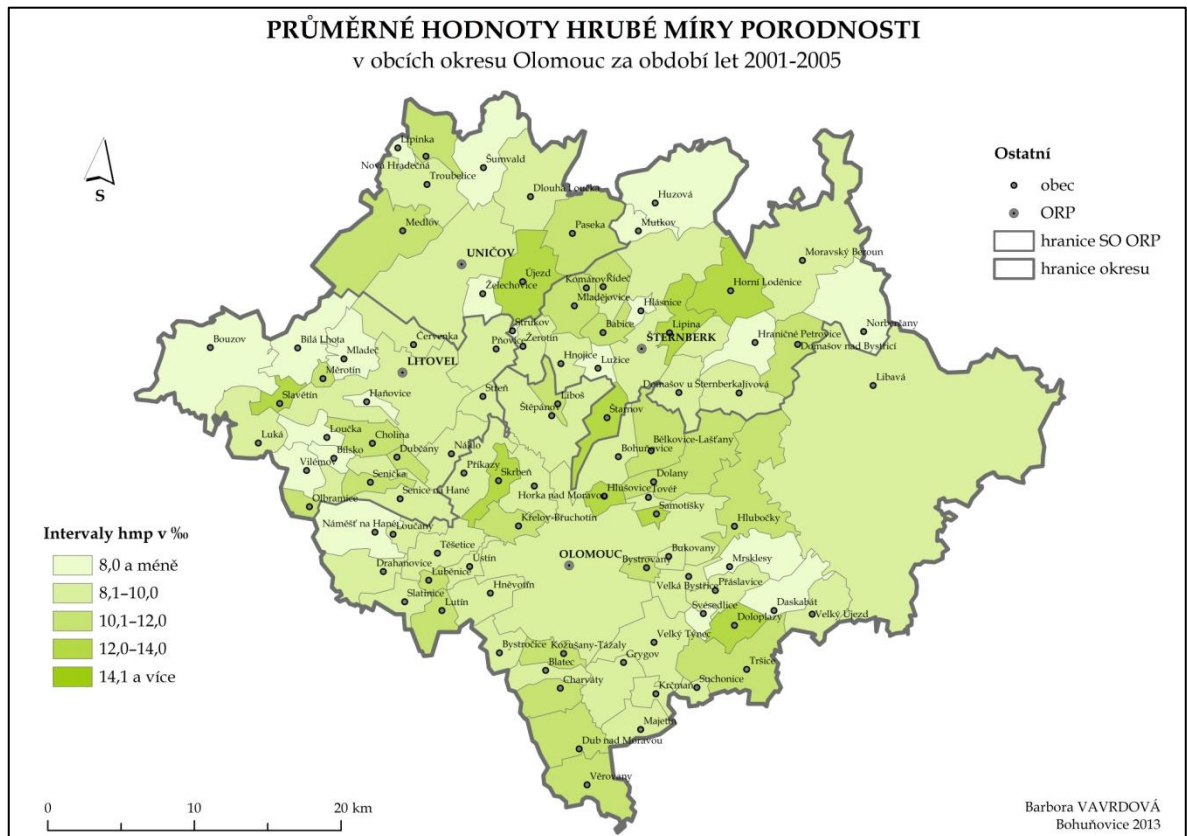
6.1.1 Porodnost

Porodnost (natalita) je zásadní demografický proces a je jednou ze základních složek, společně s úmrtností, demografické reprodukce obyvatelstva. Úroveň porodnosti závisí zejména na plodivosti neboli fekunditě, což je schopnost muže a ženy rodit děti. Její výsledný efekt, vyjádřený počtem narozených dětí, se označuje plodnost nebo-

li fertilita. Počet dětí, který se určitému páru narodí, závisí nejen na jeho plodivosti, ale i na jeho reprodukčním (demografickém) chování (Kalibová, K., 2001).

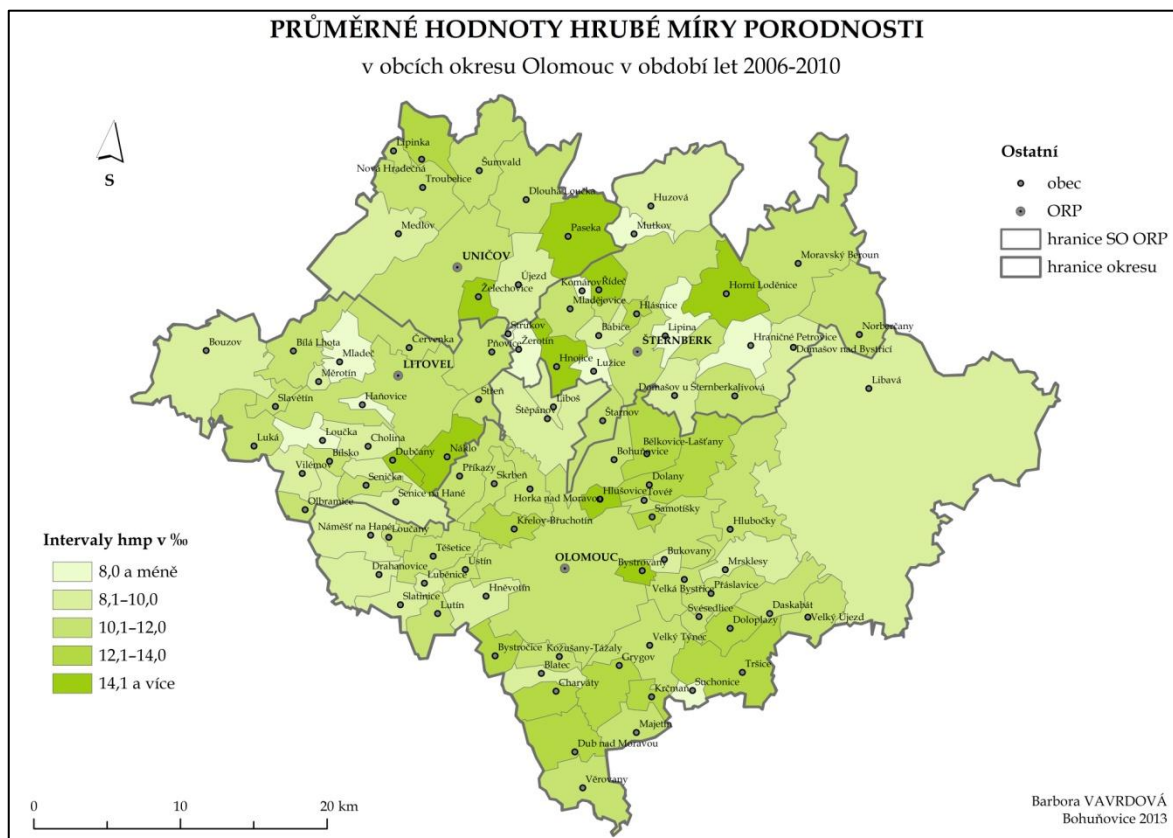
V příloze 15 jsou uvedeny průměrné hodnoty hrubé míry porodnosti (dále jen **hmp**) v průběhu dvou období za jednotlivé obce okresu Olomouc.

Obr. 9 Hodnoty hrubé míry porodnosti v obcích okresu Olomouc v letech 2001–2005 (vlastní zpracování, podle přílohy 15)

V období let 2001-2005 byla průměrná **hmp** v ČR 9,34 ‰. V okrese Olomouc zaznamenala průměrná **hmp** hodnotu nepatrně vyšší a to 9,36 ‰. Intervaly byly utvořeny shodně pro obě zkoumaná období (2001–2005 a 2006–2010). V prvním sledovaném období nebylo dosaženo hodnoty nejvyššího intervalu 14,1 a více ‰, v následujícím období se však situace změnila. Nejvyšší průměrné hodnoty v období 2001–2005 bylo dosaženo v obcích Horní Loděnice a Lipina v SO ORP Šternberk. Tato hodnota činila u obou obcí 13,4 ‰. Přes hodnotu 12 ‰ se dostaly ještě obce Doloplazy,

Hlušovice, Samotišky, Skrbeň, Slavětín a Újezd. Nezvyklý případ nastal v obci Strukov, která jako jediná nezaznamenala v tomto období žádné narozené dítě a její **hmp** se tedy rovnala nule. Střední stav obyvatelstva Strukova činil 160 osob. Pomineme-li Strukov, k nejnižším hodnotám průměrné **hmp** se řadily obce Huzová (3,0 ‰), Mutkov (4,9 ‰) a Lipinka s Loučkou (shodně po 5,5 ‰).

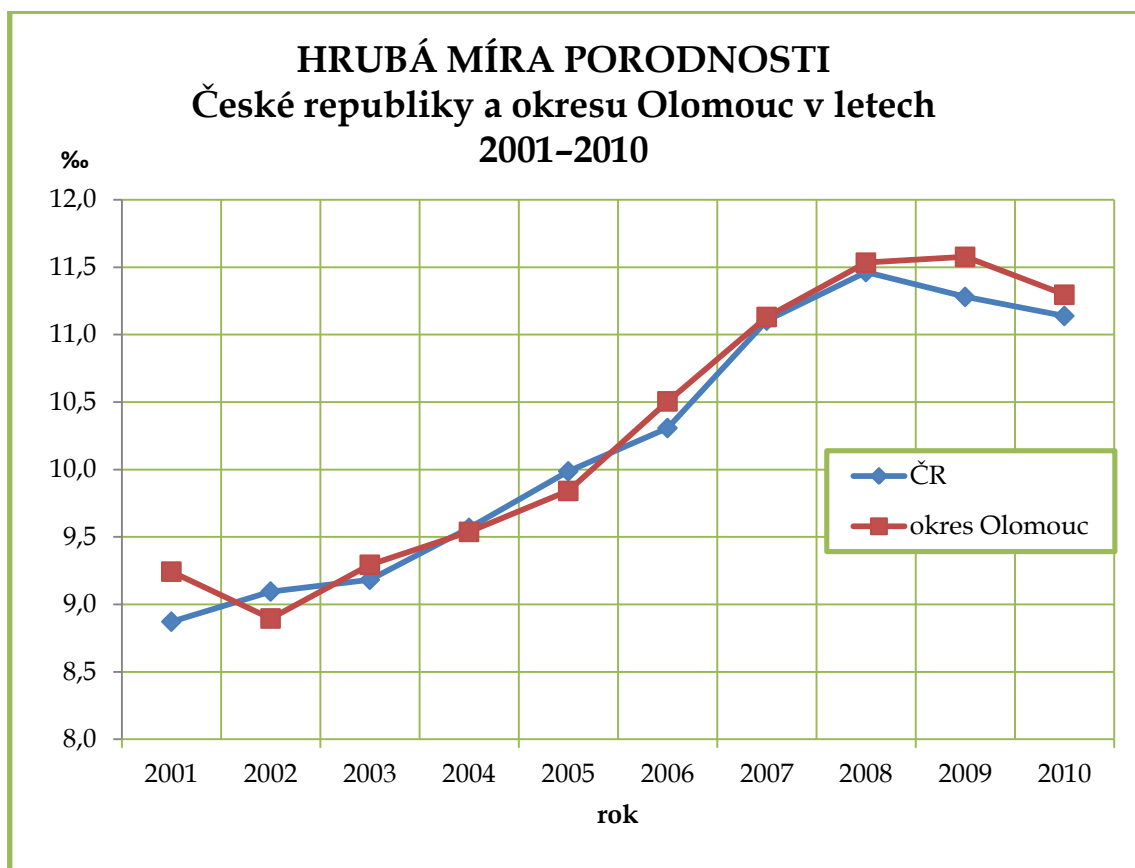

Obr. 10 Hodnoty hrubé míry porodnosti v obcích okresu Olomouc v letech 2006-2010 (vlastní zpracování, podle přílohy 15)

Ve druhém sledovaném období let 2006–2010 byla průměrná **hmp** v ČR 11,06 ‰, okres Olomouc na tom byl nyní hůře. Průměrná **hmp** zde dosahovala hodnoty 10,77 ‰. V tomto období měla nejvyšší průměrnou hodnotu **hmp** nejdynamičtěji se rozvíjející obec Hlušovice. V Hlušovicích se průměrná hodnota **hmp** zvětšila z 13,1 ‰ na 18,9 ‰, nárůst o 5,8 promilního bodu. Druhá nejvyšší hodnota průměrné **hmp** se vyskytla v obci Hlásnice (18,8 ‰), zde nárůst oproti období předešlému činil celých 12,1 promilního bodu. Třetí nejvyšší nárůst byl v Želechovicích, a to o 8,7 promilního

bodů. Nejnižší průměrnou hodnotu **hmp** opět registrovala obec Strukov (3,9 ‰). Ve Strukově se narodili 3 občané a střední stav obyvatelstva se snížil na 156 osob. K nízkým průměrným hodnotám **hmp** se řadil i Mutkov, dále pak Hraničné Petrovice a Lipina, která v předešlém období patřila k obcím s nejvyššími průměrnými hodnotami.

V desetiletém období nastaly u většiny obcí pozitivní změny. Dva nejvyšší nárůsty v průměrné **hmp** již byly popsány výše, dále lze uvést i obce Huzová (nárůst o 6,3 promilního bodu), Hnojice a Norberčany (u obou nárůst o 5,9 promilního bodu). 24 obcí však zaznamenalo i pokles průměrné hodnoty **hmp**, a to od 0,3 promilního bodu u Domašova u Šternberka, Samotíšek a Senice na Hané až po pokles o 7,5 promilního bodu u již zmíněné Lipiny. Nalezli bychom zde i obec, která žádnou promilní změnu nezaznamenala, a tou byla obec Štěpánov. Průměrný nárůst **hmp** mezi obdobími čítal 1,40 promilního bodu.

Obr. 11 Hodnoty hrubé míry porodnosti ČR a okresu Olomouc v letech 2001–2010 (vlastní zpracování, podle přílohy 16)

V roce 2001 činila **hmp** v ČR 8,87 ‰ (minimum sledovaného období), okres Olomouc na tom byl poněkud lépe, zde byla **hmp** na hodnotě 9,24 ‰. Rok 2002 zaznamenal nejvyšší odchylku u těchto sledovaných administrativních jednotek. **Hmp** ČR byla 9,10 ‰ (nárůst o 0,22 promilního bodu), **hmp** okresu Olomouc poklesla na 8,90 ‰ (pokles o 0,35 promilního bodu), což byla také nejnižší hodnota sledovaného období. Následující roky již zaznamenávaly rostoucí trend spojený s nástupy silných populačních ročníků žen. Maxima se objevila mezi lety 2008–2009, v ČR konkrétně v roce 2008, a to 11,46 ‰, rozdíl mezi minimem a maximem **hmp** činil 2,59 promilního bodu. Okres Olomouc měl maximum v roce 2009 11,58 ‰ a zde rozdíl činil 2,68 promilního bodu.

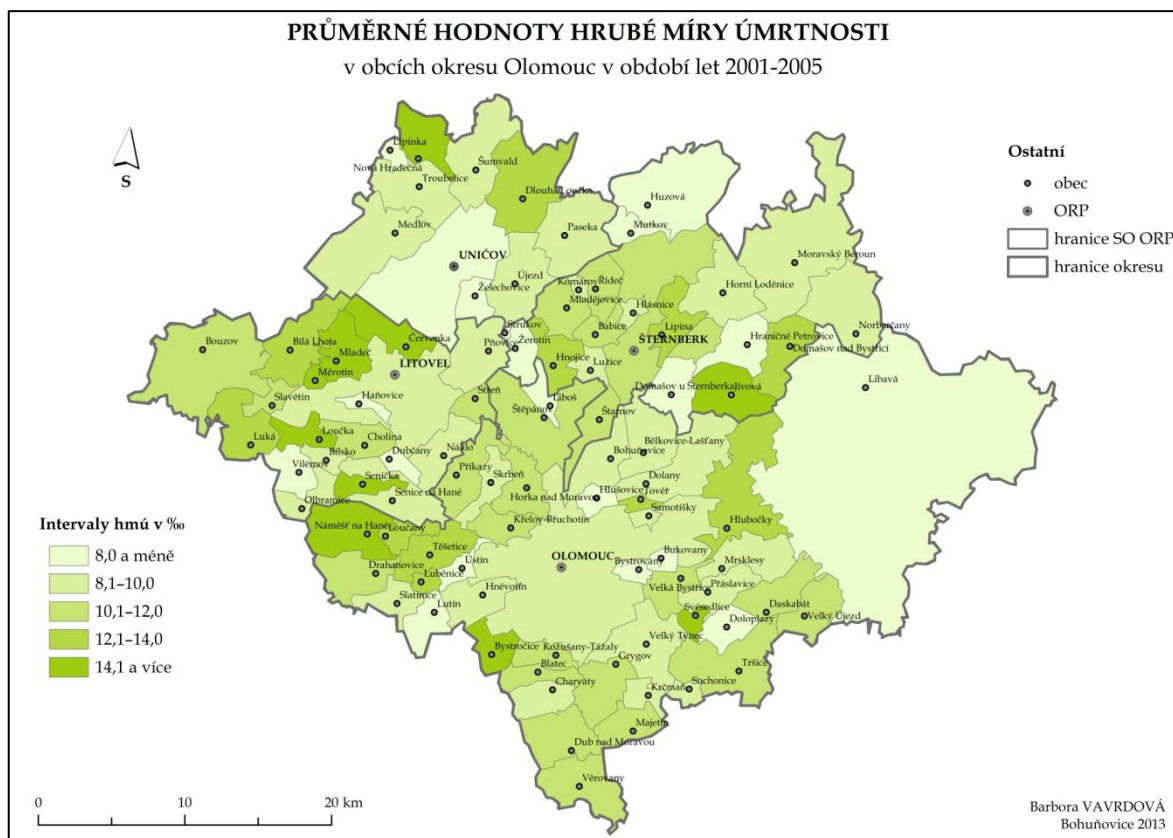
6.1.2 Úmrtnost

Úmrtnost (mortalita) je také zásadním demografickým procesem a druhou základní složkou demografické reprodukce obyvatelstva. Úmrtnost je v demografii označována jako proces vymírání populace. Analýza procesu úmrtnosti má v demografii dlouholetou tradici. Její počátky jsou spojeny se jménem zakladatele demografie J. Graunta (17. stol.), který jako první objevil obecné pravidelnosti řádu vymírání (Kalibová, K., 2001). Úmrtnost je společně s nemocností podkladem pro sledování zdravotního stavu populace. Od úmrtnosti, přesněji od úmrtnostních tabulek, se odvozuje i naděje na dožití, což je průměrný počet let, který připadá na jednotlivce v určitém věku ještě prožít za předpokladu zachování intenzit úmrtnosti podle věku v období, pro které byla daná tabulka vypočtena (Pavlík, Z., Kalibová, K., 2005). Úmrtnost se dělí na příčiny úmrtí a ty se třídí podle Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti (MKN), aktuálně podle 10. revize s účinností od 1. 1. 1993. Poslední aktualizace české verze MKN-10 je platná od 1. 1. 2013¹⁰. Za českou verzi klasifikace je odpovědný Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR).

V příloze 17 jsou uvedeny průměrné hodnoty hrubé míry úmrtnosti (dále jen **hmú**) v průběhu období let 2001–2005 a 2006–2010 za jednotlivé obce okresu Olomouc.

---

¹⁰ MKN-10: základní informace. © WHO, © ÚZIS ČR (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR) [online]. 2009 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>>.

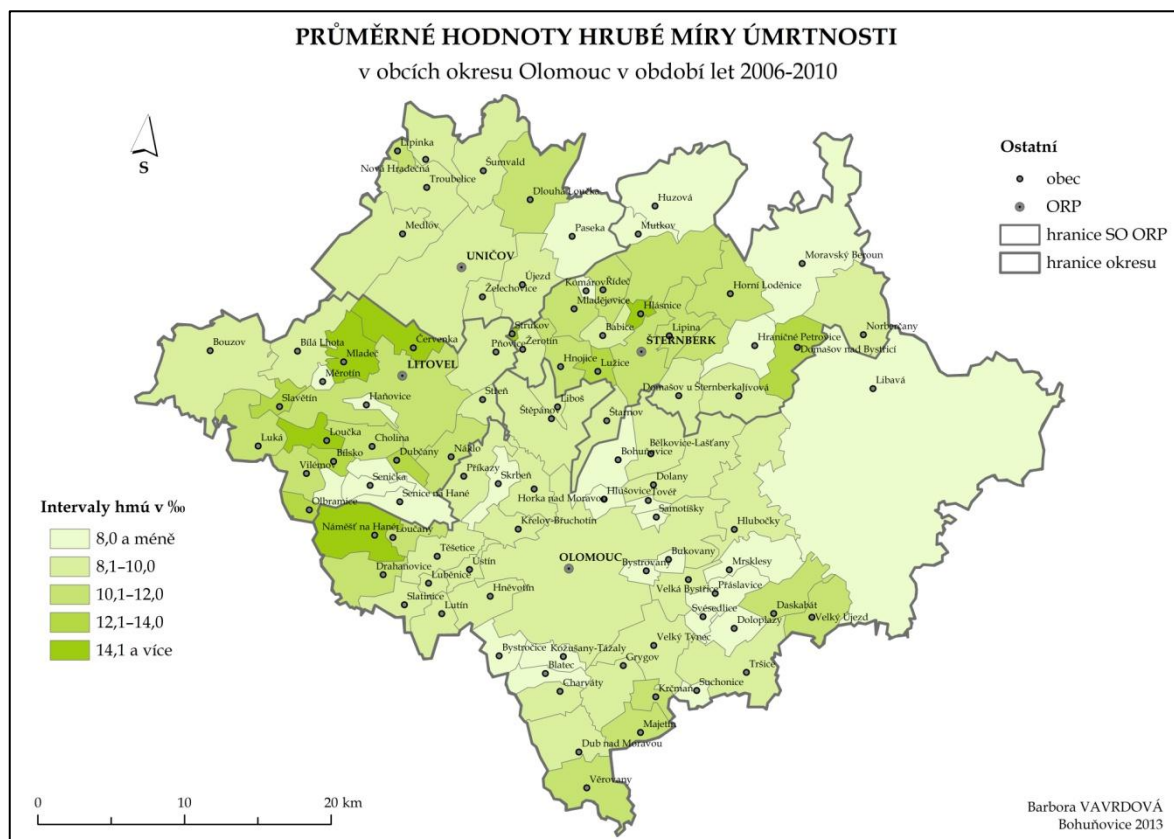

Obr. 12 Hodnoty hrubé míry úmrtnosti v obcích okresu Olomouc v letech 2001–2005 (vlastní zpracování, podle přílohy 17)

V období 2001–2005 činila průměrná **hmú** v ČR 10,62 ‰. Stejně jako u porodnosti vykazoval okres Olomouc příznivější hodnotu než ČR. Průměrná **hmú** zde byla 10,20 ‰. Intervaly byly sestaveny shodně jako u porodnosti. Nejvyšší průměrné hodnoty **hmú**, a to i v období následujícím, v okrese Olomouc zaznamenala obec Červenka a to celých 29,7 ‰ a 24,2 ‰. Tato skutečnost je dána existencí Domova důchodců (DD) Červenka. Působnost DD je nadregionální a zasahuje na území regionů Litovelsko, Uničovsko, Šternbersko, Mohelnicko (okres Šumperk) a Olomoucko. Služby DD jsou poskytovány na dvou místech, a to v Července s kapacitou 101 uživatelů a Litovli s kapacitou 64 uživatelů¹¹. Další vysokých průměrných hodnot **hmú** dosáhly obce Světlava (21,6 ‰), Měrotín (16,5 ‰) a Senička s Mladčí (shodně 15,1 ‰). Naopak nejnižší průměrnou hodnotu **hmú** také v obou obdobích měla obec Mutkov. V Mutkově za celé období nezemřela jediná osoba. Mutkov je malou obcí do 50 obyvatel

¹¹ Domov důchodců Červenka. DDCER [online]. 2009, 23. 3. 2010 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.ddcer.cz/>>.

a do 31. 12. 2004 byl i hraniční obcí s okresem Bruntál (k 1. 1. 2005 se k okresu Olomouc připojila obec Huzová). Nízké průměrné hodnoty evidovaly i obce Dubčany (3,9 ‰), Želechovice (4,6 ‰) a Libavá (5,0 ‰).

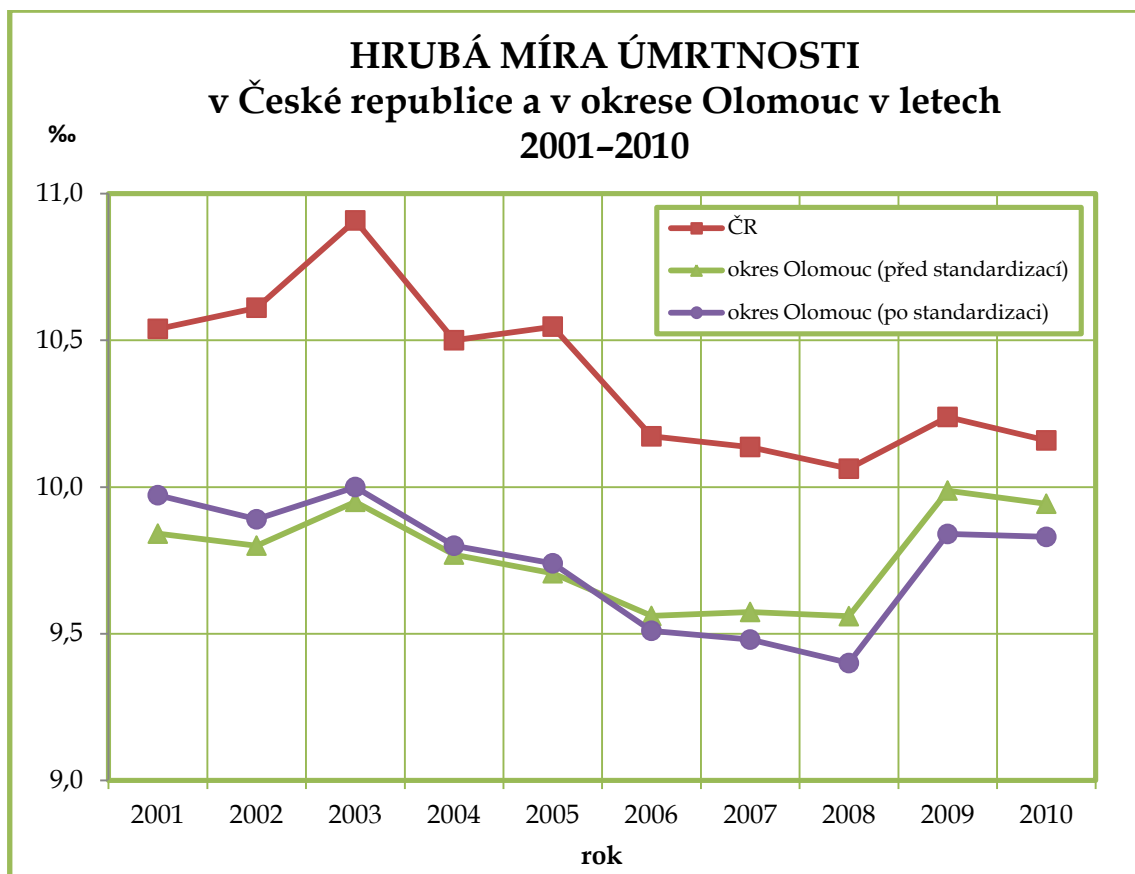
Obr. 13 Hodnoty hrubé míry úmrtnosti v obcích okresu Olomouc v letech 2006-2010 (vlastní zpracování, podle přílohy 17)

V období 2006–2010 činila průměrná **hmú** v ČR 10,15 ‰. Okres Olomouc i nyní zaznamenal průměrnou hodnotu nižší a to dokonce pod 10 ‰, jen 9,59 ‰. Nejvyšší průměrná hodnota se vyskytla v již zmíněné Července (24,2 ‰, pokles oproti období 2001–2005 o 5,5 promilního bodu), následovaná obcemi Loučka (21,9 ‰, nárůst o 7,2 promilního bodu), Strukov (17,9 ‰, nárůst o 10,4 promilního bodu) a Náměšř na Hané (14,6 ‰, nárůst jen 0,1 promilního bodu). Nízké hodnoty držely obce Hlušovice (4,6 ‰, pokles o 3,0 promilního bodu), Libavá (5,4 ‰, nárůst o 0,4 promilního bodu) či Hraničné Petrovice (5,6 ‰, nárůst o 0,04 promilního bodu).

Pozitivní změny, ve smyslu poklesu průměrné **hmú**, evidovalo celkem 56 obcí, což je více než polovina obcí okresu Olomouc. Celkový pokles okresu mezi obdobími byl 0,6 promilního bodu. Jako obce s nejvyšším poklesem lze zmínit Svěsedlice a Měrotín, které v prvním období vykazovaly jednu z nejvyšších hodnot a v období následujícím jednu z nejnižších, pokles zde činil 14,8 promilního bodu, resp. 9,4 promilního bodu. K obcím s nejvyšším nárůstem patřily obce: již zmíněný Strukov, Dubčany (nárůst o 9,4 promilního bodu) či Loučka, která se ale i tak řadila v obou obdobích k obcím náležejícím do intervalu 14,1 a více ‰.

Hodnoty **hmú** jsou ovlivněny zastoupením starých (vyšší úmrtnost) a mladých (nižší úmrtnost) osob v populaci, nehodí se pro mezinárodní srovnání (či srovnání vyšších územních celků) a mají pouze orientační význam. Při porovnávání intenzity úmrtnosti u jednotlivých populací se k odstranění vlivu věkové struktury používají srovnávací ukazatele úmrtnosti, které jsou výsledkem standardizace. Standardizace je metoda, kterou lze použít pro přehodnocení kterýchkoli procesů, jejichž intenzitu ovlivňuje také struktura (Kalibová, K., 2001). Dle výpočtu lze standardizaci rozdělit na metodu přímou a nepřímou. Při přímé metodě známe úmrtnost v jednotlivých věkových skupinách (věkově specifická úmrtnost). Za standard si zvolíme určitou věkovou strukturu, kterou poté vážíme mírou úmrtnosti podle věku srovnávaných populací. Zvolení standardu je subjektivní záležitostí, většinou se ale volí fiktivní věková struktura doporučená Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization – WHO) nebo věková struktura vyššího územního celku. S nepřímou metodou výpočtu standardizace se pracuje v tom případě, kdy nám není známa věkově specifická úmrtnost, pak se volí za standard míra úmrtnosti dle věku některé ze srovnávacích populací.

Jelikož známe míry úmrtnosti podle věku v okrese Olomouc po celé sledované období, využijeme metodu přímé standardizace, kde si za standard zvolíme ČR. V přílohách 19–28 jsou uvedeny výpočty přímé standardizace **hmú** okresu Olomouc v letech 2001–2010.

Obr. 14 Hodnoty hrubé míry úmrtnosti ČR a okresu Olomouc (před a po standardizaci) v letech 2001-2010 (vlastní zpracování, podle příloh 18 a 29)

Po celé zkoumané období se **hmú** v ČR a v okrese Olomouc výrazně lišila. Průměrná hodnota **hmú** v letech 2001–2010 činila 10,39 ‰ v ČR. Před standardizací byla průměrná **hmú** v okrese Olomouc 9,77 ‰, po standardizaci 9,75 ‰ (nižší o 0,02 promilního bodu). Za předpokladu, že by okres Olomouc měl věkovou strukturu ČR, zemřelo by v průměru 975 osob na 100 000 obyvatel za 1 rok. Pomineme-li úpravu standardizací, zemřelo v okrese Olomouc v průměru 977 osob na 100 000 obyvatel za 1 rok.

6.2 MECHANICKÝ POHYB

Mechanický pohyb obyvatelstva neboli prostorová mobilita obyvatelstva představuje všechny prostorové přesuny obyvatel (např. migrace, dojíždka za prací atd.).

Podle Š. Brychtové se mezi 4 základní typy mechanického pohybu (prostorové mobility) řadí:

- migrace (stěhování) obyvatelstva – změna trvalého bydliště,
- sezónní migrace (dočasné změny pobytu) – změna bydliště na určitý vymezený čas,
- kyvadlová migrace – relativně pravidelné pohyby ekonomicky aktivního obyvatelstva, studentů a žáků škol, které vyplývají z rozdílnosti místa jejich trvalého bydliště a pracoviště či školy,
- nepravidelné dočasné pohyby obyvatelstva za účelem cestování, rekreace, nákupů či za službami atd.

6.2.1 Migrace

Migrace je nejvýznamnějším typem mechanického pohybu obyvatelstva, neboť se trvale mění prostorové rozmístění obyvatelstva. U migrace se nejčastěji setkáme s pojmy:

- imigrace – přistěhování,
- emigrace – vystěhování,
- reemigrace – návrat emigrujících obyvatel zpátky do prostoru,
- repatriace – přestěhování obyvatel do těch prostorů, z kterých se dobrovolně vystěhovali nebo byli násilně přinuceni se vystěhovat (Brychtová, Š., Fňukal, M., 2007).

Migrace se také dělí na vnitrostátní (na území jednoho státu – migrace mezi obcemi, okresy, kraji atd.) či zahraniční, mezistátní (migrace mezi státy).

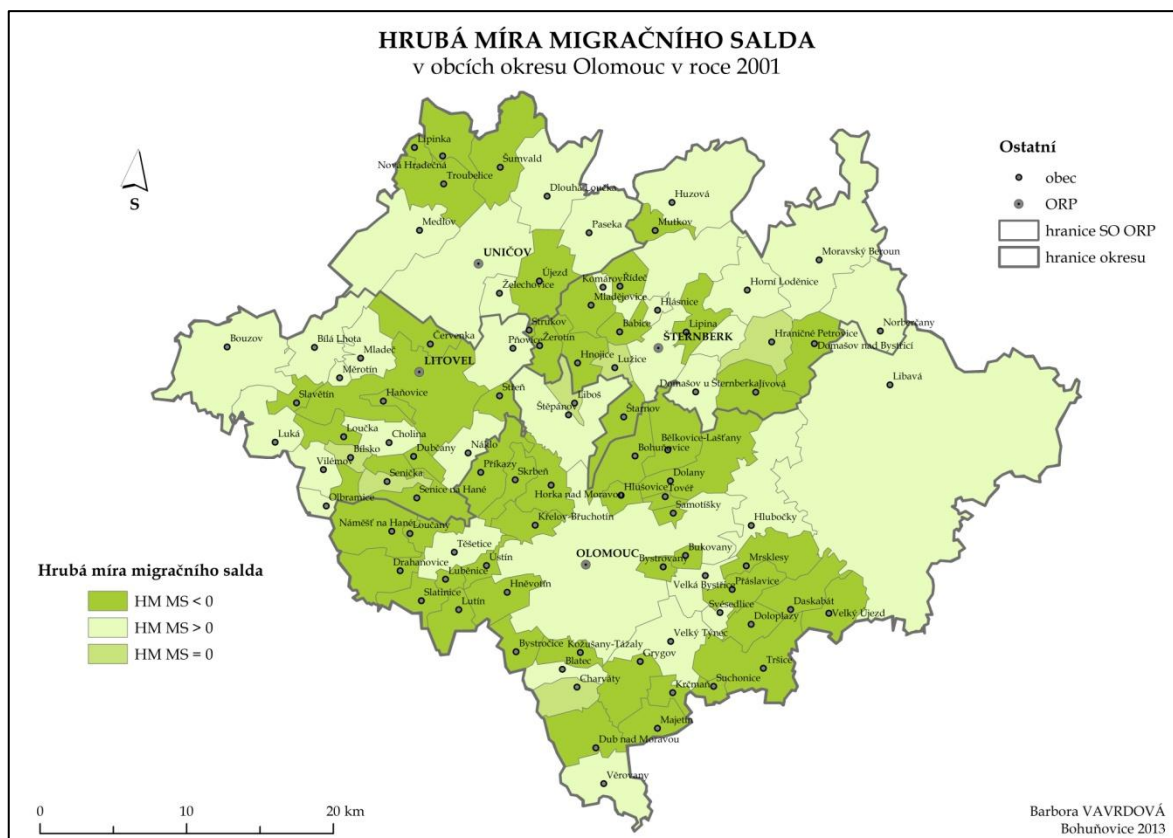
Se změnami politického systému a otevřením hranic po roce 1989 vzrostla i zahraniční migrace. Od roku 1991 se republika stala migračně ziskovou zemí, přestože byly zaznamenány vysoké počty vystěhovalých na Slovensko po roce 1993 (1. ledna 1993 vznik samostatné ČR a Slovenské republiky). V 90. letech proběhla i vlna reemigrace (návrat emigrantů za socialismu). Kladná zahraniční migrace zpomalovala i přirozený úbytek obyvatelstva v 90. letech. ČR se v 2. pol. 90. let 20. století změnilo ze země tran-

žitní na zemi cílovou. Se zvyšujícím se počtem cizinců žijících v ČR bylo nutné zavést i změny v legislativě migrace. Různé způsoby pobytu cizinců jsou zakotveny v zákonech č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, v jeho tzv. euronovele (zákon 217/2002 Sb.) a v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu (Bartoňová, D. a kol., 2008). Po vstupu ČR do Evropské unie (1. května 2004, dále jen EU) se u nás rozlišují tři kategorie cizinců – občané EU bez povolení nebo s povolením k pobytu, občané „třetích zemí“ s povolením k trvalému pobytu nebo k pobytu na vízum nad 90 dnů (dlouhodobé vízum) nebo s povolením k dlouhodobému pobytu navazujícím na pobyt na vízum, a cizinci bez ohledu na hranici EU (hlavně žadatelé o azyl). Vstupem ČR do Schengenského prostoru (21. prosince 2007) se zrušila pasová kontrola a zavedla se společná vízová politika zemí Schengenu pro cizince. Držiteli Jednotného (tzv. Schengenského) víza je umožněno cestování po všech zemích schengenského prostoru po dobu v něm uvedenou, nejdéle však tři měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území Schengenu¹².

V přílohách 30 a 31 jsou uvedeny hodnoty přistěhovalých, vystěhovalých a základních ukazatelů migračního pohybu u jednotlivých obcí okresu Olomouc k rokům 2001 a 2011. Dále jsou obce posuzovány jako přírůstkové (hrubá míra migračního salda větší než 0), úbytkové (hrubá míra migračního salda menší než 0) a neměnné či migrací neovlivněné (hrubá míra migračního salda rovna 0).

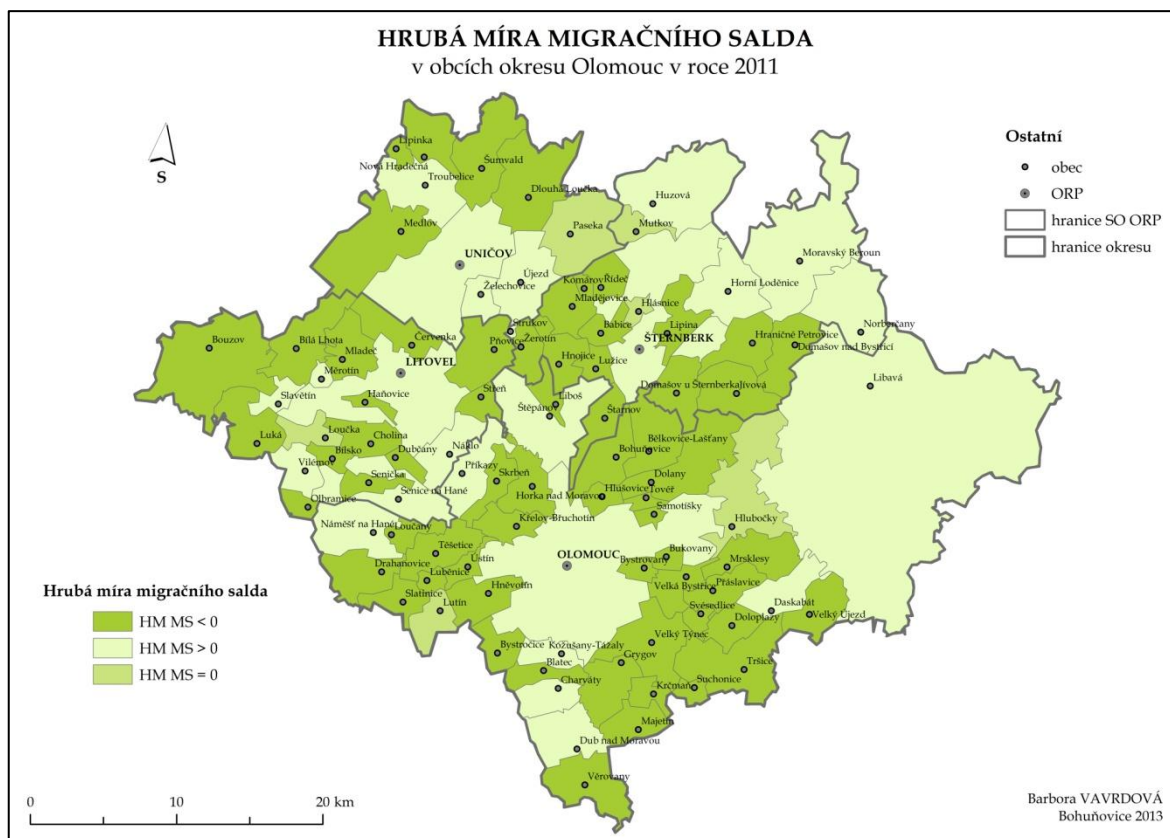
---

¹² Migrace: Ministerstvo vnitra České republiky. *Azyl, migrace a integrace: Migrace - Vízová politika ČR/Schengenu, Oddělení azylové a migrační politiky* [online]. © 2010 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena, 2. 11. 2012 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>>.

Obr. 15 Hodnoty hrubé míry migračního salda v obcích okresu Olomouc k 31. 12. 2001 (vlastní zpracování, podle přílohy 30)

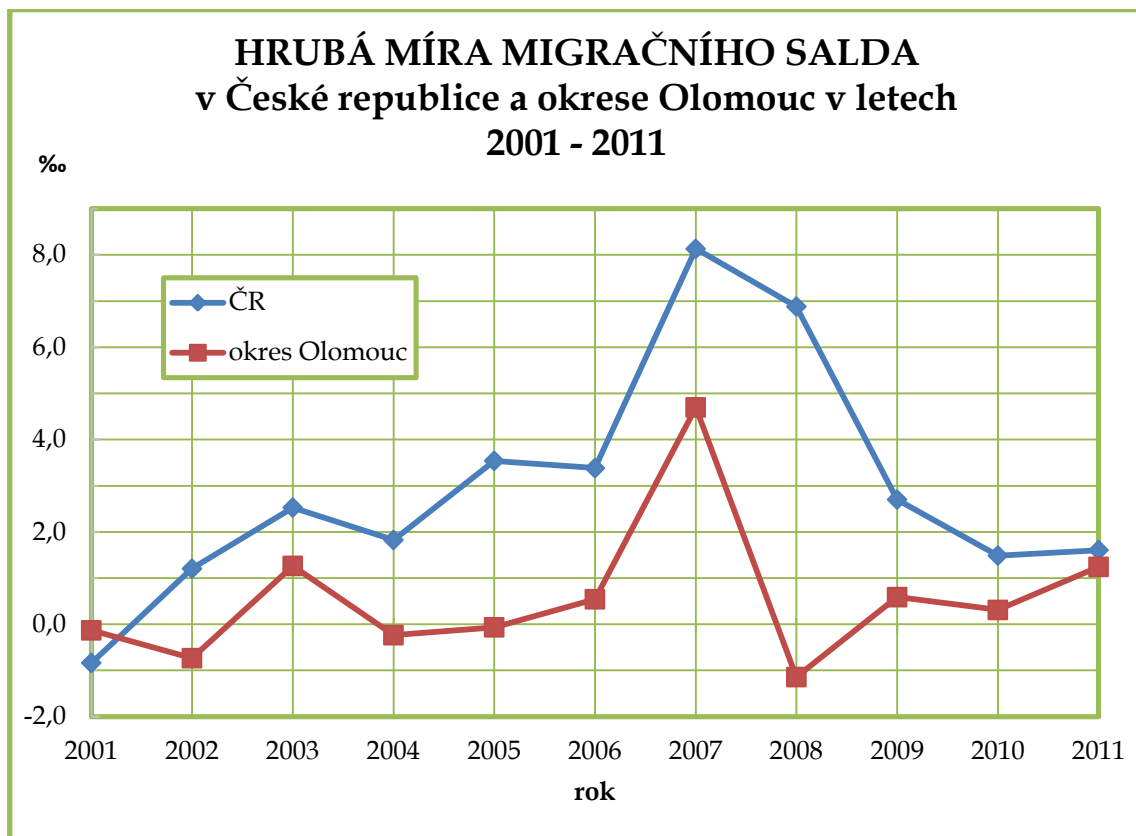
V roce 2001 měla migrace vliv i na obce okresu Olomouc. V tomto roce převažovaly obce přírůstkové (57), úbytkových bylo 33 a obcí bez vlivu migrace bylo 6. Největší počet imigrantů i emigrantů měla Olomouc. Pomineme-li ORP, nejvyššího počtu imigrantů bylo dosaženo v obcích Dolany (98), Hlubočky (89), Lutín (82), Štěpánov (81) a Bohuňovice (68), nejvíce emigrantů bylo z obcí Hlubočky (125), Moravský Beroun (96), Libavá a Štěpánov (83). Z výše uvedených hodnot je jasné, že obec Štěpánov patřila k obcím úbytkovým. Vyskytly se zde i obce, které v roce 2001 nezaznamenaly žádný imigrační pohyb (Hlásnice, Olbramice, Svěslavice a Želechovice). V obcích Lipina a Řídeč nebyl zaznamenán žádný emigrační pohyb. Maximální hodnoty hrubé míry migračního salda (dále jen **hm ms**) bylo dosaženo u obce Hlušovice (93,65 %), kde se přistěhovalo 29 osob a vystěhovala pouze 1 osoba na 299 obyvatel středního stavu. Minimální hodnota **hm ms** byla v obci Libavá (-50,89 %). Průměrná hodnota **hm ms** připadající na 1 obec byla v roce 2001 7,04 %.

Obr. 16 Hodnoty hrubé míry migračního salda v obcích okresu Olomouc k 31. 12. 2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 31)

Také rok 2011 byl ovlivněn migrací a trendem této doby, tj. suburbanizací, což je patrné z obr. 16. V roce 2011 se změnil i poměr mezi obcemi přírůstkovými (65) a úbytkovými (25), obcí bez vlivu migračního pohybu bylo stejné množství (6). Největší migrační pohyb byl opět v ORP. Z dalších obcí velký počet imigrantů zaznamenal Velký Týnec (115), opět Hlubočky (106) a Hněvotín (104). Nejvíce se emigrovalo, stejně jako před 10 lety, z obce Hlubočky, počet byl stejný jako u imigrantů (tj. 106). Hlubočky tedy patřily k obcím neovlivněným migrací. Obec Štěpánov byla opět úbytková, imigrantů bylo 67, emigrantů 78. V obcích Slavětín a Želechovice se přistěhovala pouze 1 osoba. Obce Lipinka a Řídeč nezaznamenala žádné emigranty. Maximální hodnota **hm ms** již nebyla v roce 2011 tak vysoká jako před 10 lety. Vyskytla se u obce Lipina (54,04 %), přistěhovalo se 12 osob a vystěhovaly se 4 osoby na 148 obyvatel středního stavu. Podobná situace byla u obce Olbramice, kde **hm ms** byla 48,67 %, přistěhovalo se také 12 osob a vystěhovala se 1 osoba na 226 obyvatel středního stavu. Minimální hodnota **hm ms** byla v obci Strukov (-42,11 %). Průměrná hodnota **hm ms** připadající

na 1 obec poklesla o 0,58 promilního bodu (ze 7,04 ‰ v roce 2001 na 6,46 ‰ v roce 2011).

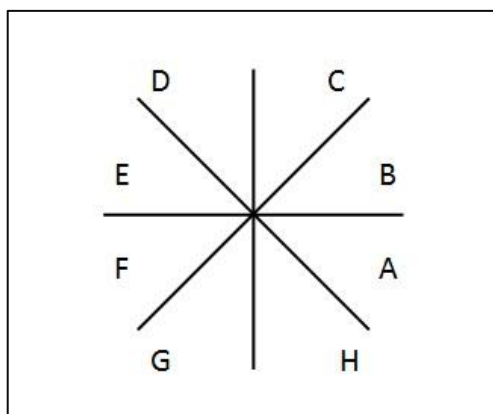

Obr. 17 Hodnoty hrubé míry migračního salda v ČR a v okrese Olomouc v letech 2001–2011 (vlastní zpracování, podle přílohy 32)

ČR zaznamenala v průběhu sledovaného období vyšší hodnoty **hm ms** než okres Olomouc. Výjimkou byl pouze rok 2001, kde **hm ms** ČR byla nižší (-0,84 ‰) než **hm ms** okresu Olomouc (-1,13 ‰). Přibližně stejné hodnoty obou sledovaných administrativních jednotek nastaly až v roce 2011 (ČR 1,61 ‰, okres Olomouc 1,24 ‰). Maximální hodnoty **hm ms** byly v roce 2007 (ČR 8,13 ‰, okres Olomouc 4,70 ‰), minimální hodnota **hm ms** v ČR nastala v již zmíněném roce 2001, v okrese Olomouc následující rok po hodnotě maximální, tedy v roce 2008 (-1,14 ‰). Průměrné hodnoty **hm ms** za sledované období čítaly 2,95 ‰ pro ČR a 0,58 ‰ pro okres Olomouc.

6.3 WEBBOVA TYPOLOGIE OBCÍ

"WEBBOVA TYPOLOGIE" je syntetickou charakteristikou stavu populace v daném území, která zohledňuje přirozenou i migrační změnu stavu obyvatel a na jejich základě odlišuje 8 "populačních" typů (kategorií) územních jednotek¹³.

Obr. 18 Webbova typologie aplikovaná na Webbův diagram (vlastní zpracování)¹⁴

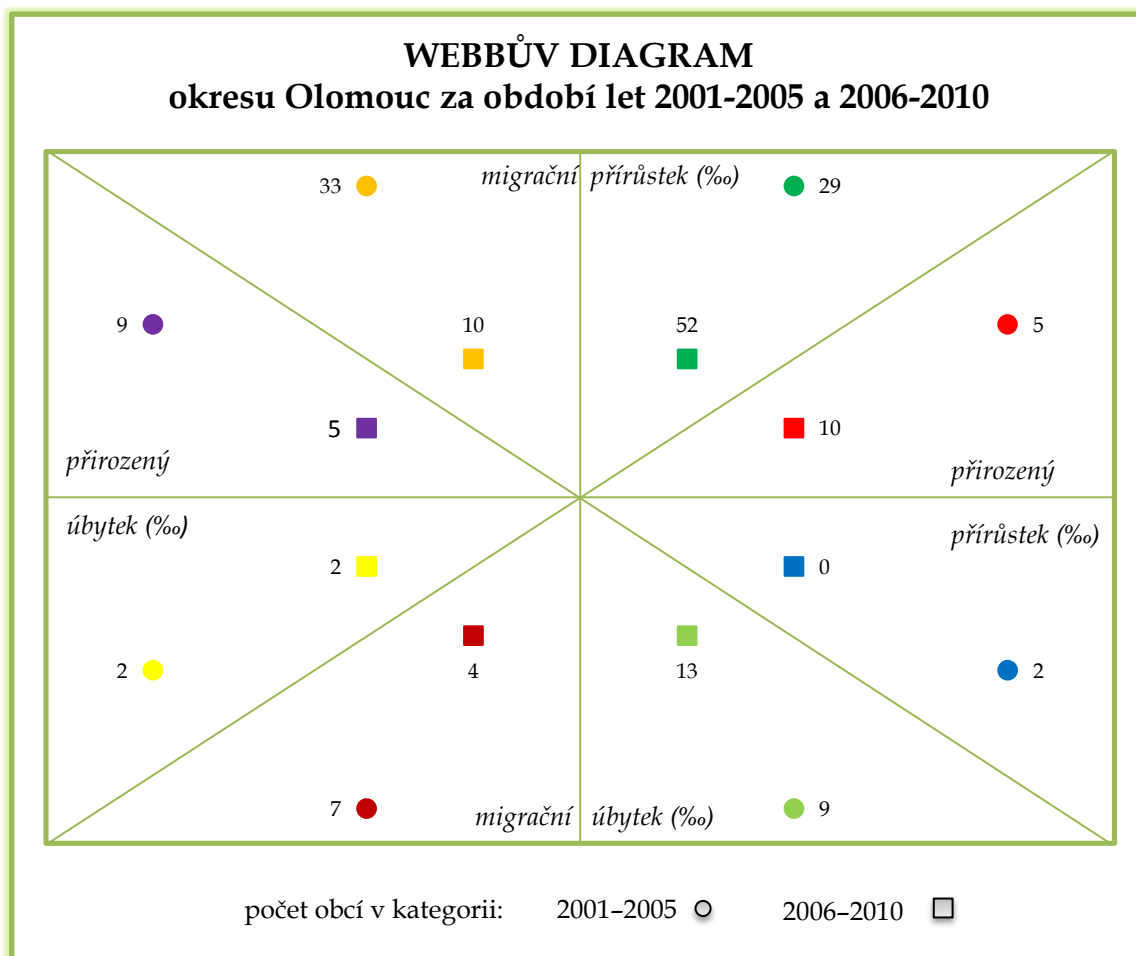
Tab. 5 Četnost výskytu obcí okresu Olomouc v jednotlivých kategoriích Webbovy typologie pro období let 2001–2005 a 2006–2010

období	kategorie								Σ
	A	B	C	D	E	F	G	H	
2001–2005	2	5	29	33	9	2	7	9	96
2006–2010	0	10	52	10	5	2	4	13	96

Zdroj: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2012. (vlastní výpočty)

¹³ Definice: Webbova typologie. *Katalog - Lidské zdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <<http://www.regionálnírozvoj.cz/catalogue2006/definitions/52/5206.htm>>.

¹⁴ Celkový přírůstek. Toušek, V., Kladiivo, P., Janota, M.. *Aplikace v regionální a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ* [online]. © Copyright 2004-2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <<http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/migracni-pohyb>>.

Obr. 19   Souhrnný výskyt obcí okresu Olomouc za období let 2001-2005 a 2006-2010
(vlastní zpracování, podle tab. 5)

V období let 2001-2005 byla nejčetnějším Webbovým typem obcí kategorie D (33 obcí). V této kategorii převládá migrační přírůstek, přirozený přírůstek je menší než 0, migrační saldo je větší nebo rovno 0 a celkový přírůstek je větší nebo roven 0. Dalším početným typem byla kategorie C (29 obcí), tyto dva typy se vyskytují ve více než 2/3 obcí. Kategorie C se vyznačuje také převládajícím migračním přírůstkem, přirozený přírůstek je větší nebo roven 0, migrační saldo je větší nebo rovno 0 a zároveň je přirozený přírůstek menší než migrační saldo.

V následujícím období let 2006-2010 byla nejpočetnějším typem obcí kategorie C, jejíž charakteristika byla již uvedena výše. Do této kategorie spadala více jak polovina obcí okresu Olomouc. Druhou kategorií s největším zastoupením (13 obcí) byla kategorie H. V kategorii H obecně převažuje migrační úbytek. Všechny ORP okresu

Olomouc patřily v druhém sledovaném období do této kategorie a byl zde tedy populační pokles obyvatel. Přirozený přírůstek je zde větší nebo roven 0, migrační saldo je menší nebo rovno 0 a celkový přírůstek je menší než 0.

Demografické údaje první dekády 21. století okresu Olomouc vykazují převážující přírůstek migrační nad přírůstkem přirozeným.

Tab. 6 Webbova typologie obcí okresu Olomouc v období let 2001–2005 a 2006–2010 (část 1.)

obec	Webbova typologie		obec	Webbova typologie	
	2001–2005	2006–2010		2001–2005	2006–2010
Babice	C	C	Lužice	D	F
Bělkovice-Lašťany	C	C	Majetín	D	D
Bílá Lhota	F	C	Medlov	B	C
Bílsko	D	D	Měrotín	E	H
Blatec	D	C	Mladeč	E	E
Bohuňovice	D	C	Mladějovice	C	C
Bouzov	E	D	Moravský Beroun	H	H
Bukovany	C	C	Mrsklesy	D	C
Bystročice	D	C	Mutkov	B	C
Bystrovany	C	C	Náklo	A	C
Červenka	D	D	Náměšť na Hané	E	D
Daskabát	D	H	Norberčany	F	H
Dlouhá Loučka	G	C	Nová Hradečná	E	C
Dolany	C	C	Olbramice	H	D
Doloplazy	B	B	Olomouc	G	H
Domašov nad Bystřicí	D	D	Paseka	C	B
Domašov u Šternberka	C	C	Pňovice	D	C
Drahanovice	D	E	Přáslavice	D	C
Dub nad Moravou	C	B	Příkazy	E	B
Dubčany	H	C	Řídeč	D	C
Grygov	D	C	Samotíšky	C	C
Haňovice	D	B	Senice na Hané	C	H
Hlásnice	D	C	Senička	G	C
Hlubočky	G	H	Skbeň	C	C
Hlušovice	C	C	Slatinice	D	D
Hněvotín	C	C	Slavětín	C	E
Hnojice	D	C	Strukov	D	E
Horka nad Moravou	D	C	Střeň	G	C

Tab. 6 Webbova typologie obcí okresu Olomouc v období let 2001–2005 a 2006–2010 (část 2.)

obec	Webbova typologie		obec	Webbova typologie	
	2001–2005	2006–2010		2001–2005	2006–2010
Horní Loděnice	B	B	Suchonice	C	G
Hraničné Petrovice	H	C	Svésedlice	H	C
Huzová	H	B	Štarnov	C	C
Charváty	C	C	Štěpánov	D	C
Cholina	C	D	Šternberk	G	H
Jívová	D	B	Šumvald	D	H
Komárov	H	C	Těšetice	E	C
Kožušany-Tážaly	C	B	Tověř	D	C
Krčmaň	D	C	Troubelice	C	C
Křelov-Břuchotín	C	C	Tršice	D	C
Libavá	H	H	Újezd	C	C
Liboš	C	C	Uničov	H	H
Lipina	C	D	Ústín	C	C
Lipinka	D	G	Velká Bystřice	D	C
Litovel	D	H	Velký Týnec	C	C
Loučany	D	F	Velký Újezd	D	C
Loučka	E	E	Věrovany	C	C
Luběnice	E	C	Vilémov	G	G
Luká	D	C	Želechovice	B	B
Lutín	A	H	Žerotín	C	G

Zdroj: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2012. (vlastní výpočty)

Tabulka 6 zobrazuje jednotlivé obce okresu Olomouc a jejich zařazení do kategorií Webbovy typologie v průběhu zkoumaných období 2001–2005 a 2006–2010. Z 96 obcí okresu Olomouc v průběhu sledované dekády, zůstalo beze změny kategorie 34 obcí. Tyto obce nejčastěji patřily do kategorií s migračním přírůstkem (viz tab. 5): C - 20 obcí, např. obec Dolany, která v období 2001–2005 zaznamenala největší kladnou hodnotu migračního salda (317) či obec Velký Týnec, která nejvyšší hodnoty dosáhla v období následujícím (298), D - 5 obcí, např. obec Červenka, která vykazovala nejnižší hodnotu přirozeného přírůstku (-98) v období 2006–2010. Dále 3 obce v kategorii H (Libavá, Moravský Beroun, Uničov) i B (Doloplazy, Horní Loděnice, Želechovice), 2 obce v kategorii E (Loučka, Mladeč) a obec Vilémov přetrvala v kategorii G, pro niž je typický migrační úbytek obyvatelstva. U 62 obcí, které se přemístily do jiných kategorií, byla nejčastější změna z kategorie D do kategorie C, ve kterých stále přetrvává

migrační přírůstek. 4 obce (Dubčany, Hraničné Petrovice, Komárov a Svěsedlice) prováděly změnu z kategorie H na C, tedy z migračního úbytku na migrační přírůstek. Daskabát, Litovel a Šumvald změnily kategorii D na H, úbytek přirozený na úbytek migrační. Obce Dlouhá Loučka, Senička a Střeň opustily kategorii G (migrační úbytek) a přesunuly se do kategorie C (migrační přírůstek), především kvůli blízkosti ORP Litovle a Uničova a procesu suburbanizace.

7 POPULAČNÍ PROJEKCE OBYVATELSTVA DO ROKU 2020

Předpověď vývoje obyvatelstva se zkoumá pomocí populačních odhadů a projekcí. Populačními odhady v širokém smyslu můžeme chápat veškeré odhady počtu obyvatelstva a jeho struktur do budoucnosti (demografické projekce) a do minulosti (obvykle intercensální odhady – odhady počtu obyvatel a jeho struktur mezi sčítáními lidu), tj ty, které nejsou přímým výsledkem statistického šetření. Populační odhady se mohou týkat obyvatelstva určitého státu nebo jeho částí (např. kraje, okresu, oblasti) nebo naopak regionů zahrnujících více zemí, resp. celého světa (Pavlík, Z. a kol., 1986). Populační vývoj je z hlediska času dlouhodobým procesem. Jak početní stav, tak složení každé lidské populace podle věku a pohlaví jsou totiž odrazem desetiletí a někdy i staletí trvajících vývoje, obrazem dlouhodobého vývoje vnějších i vnitřních podmínek demografické reprodukce a prostorového pohybu lidí. Řadíme k nim nejenom složky populačního vývoje, tedy porodnost, úmrtnost a migraci, které početní stav a pohlavně věkovou strukturu bezprostředně formují, ale také širší podmínky tohoto vývoje, které ovlivňují intenzitu, a u migrace též směr působení každého z uvedených dílčích procesů. Mezi významné vnitřní podmínky populační reprodukce patří také výchozí věková struktura (Bartoňová, D. a kol., 2010). Populační projekce dělíme podle velikosti území (světové, celostátní, okresní atd.) a doby, na kterou jsou vypočteny (do 10 let – krátkodobé, 10–25 let střednědobé, nad 25 let – dlouhodobé).

Oficiální projekce obyvatelstva ČR pravidelně zpracovává ČSÚ, prognózy pak RNDr. Boris Burcin, Ph.D. a RNDr. Tomáš Kučera, CSc. z Katedry demografie a geodemografie PřF UK v Praze. ČSÚ vypracoval svou poslední projekci pod názvem *Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065* (ČSÚ, Praha, 2009) a na ní navazující *Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2065* (ČSÚ, Praha, 2010), se kterou bylo v této práci počítáno. V projekci obyvatelstva v krajích, na rozdíl od ČR, není počítáno s migrací, a to ani vnitřní, ani zahraniční, neboť tyto migrační pohyby jsou v menších územních celcích nepředvídatelné. Jako výchozí bod sloužila struktura obyvatelstva k 1. 1. 2009. Poslední prognóza od zmíněné dvojice autorů z Katedry demografie a geodemografie

vyšla v Praze v dubnu roku 2010 pod názvem *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*¹⁵.

Projekce vývoje počtu obyvatelstva okresu Olomouc vychází, jak již bylo řečeno, z krajských projekcí ČSÚ z roku 2009. Jako výchozí rok byl zvolen rok 2011. Struktura obyvatelstva za Olomoucký kraj i okres Olomouc je brána k 31. 12. 2011 (viz příloha 35). Podle přílohy 35 bylo vypočteno zastoupení v základních věkových skupinách v absolutních i relativních hodnotách.

Tab. 7 Počty obyvatel v základních věkových skupinách v okrese Olomouc k 31. 12. daného roku

počet obyvatel okresu Olomouc k 31. 12.						
věková skupina	2011		2015		2020	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0-14	34 187	14,7	35 683	15,3	36 464	15,6
15-64	160 352	69,1	156 949	67,1	149 477	64,1
65 +	37 493	16,2	41 305	17,7	47 423	20,3
Σ	232 032	100	233 936	100	233 363	100

Zdroj: příloha 35 (vlastní výpočty)

Vysvětlivky: abs. – absolutní počet obyvatel, rel. – relativní počet obyvatel v %

Z tabulky 6 je zřejmé, že by počet obyvatel měl do roku 2015 narůstat a v roce 2020 mírně klesnout. Největší změny by se měly odehrát v dětské (0–14 let) a postreprodukční (65 a více let) složce obyvatelstva. Obě tyto složky obyvatelstva by měly být nárůstové. Mezi lety 2011 a 2015 by se měla dětská složka populace zvětšit o 1 496 osob (z 14,7 % na 15,3 %) a zaznamenat nárůst o 0,52 procentního bodu, ekonomicky aktivních by mělo ubývat, a to o 3 403 jedinců (z 69,1 % na 67,1%), pokles by měl činit 2,02 procentního bodu, postreprodukční složka by měla vzrůst o 3 812 osob

¹⁵BURCIN, Boris, KUČERA, Tomáš. *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*. In: BURCIN, Boris a KUČERA, Tomáš. *Analýza přirozeného pohybu obyvatelstva* [online]. © Boris Burcin a Tomáš Kučera. Praha, 2010 [cit. 2013-05-4]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Prognoza_2010.pdf>.

(z 16,2 % na 17,7 %), nárůst by měl být 1,50 procentního bodu. Celkově by měl počet obyvatel vzrůst o 1 904 občanů.

Vývoj obyvatelstva mezi 2015 a 2020 by měly být následující: i v tomto období by měla dětská složka obyvatelstva zaznamenat nárůst. Děti by mělo být o 781 více, relativní nárůst o 0,37 procentního bodu, ekonomicky aktivních by mělo ubýt, o 7 472, relativní pokles bude činit 3,04 procentního bodu, postreprodukční složka by se měla navýšit na celkový počet 47 423 osob, nárůst o 2,66 procentního bodu, absolutně o 6 118. Celkově v roce 2020 by měl mít okres Olomouc o 573 osob méně než v roce 2015 a o 1 331 více než v roce 2011.

8 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo především zhodnocení změn struktury obyvatelstva obcí okresu Olomouc v období let 2001–2011. Práce se dále zabývala přirozeným a mechanickým pohybem v obcích okresu Olomouc. Výsledky těchto charakteristik obyvatelstva okresu Olomouc jsou jako celek komparovány s hodnotami za celou Českou republiku. Na obce byla posléze aplikována Webbova typologie, která je hodnotila na základě přirozeného přírůstku či úbytku a mechanického přírůstku či úbytku. V závěru práce byl naznačen předpokládaný vývoj počtu obyvatelstva okresu Olomouc v letech 2015 a 2020.

Struktura obyvatelstva podle pohlaví zaznamenala nárůst indexu maskulinity. U věkové struktury největší změna nastala v nárůstu počtu narozených dětí a současně v nárůstu počtu osob 65letých a starších. Průměrná hodnota indexu stáří vzrostla o 18,89 procentních bodů. Ve vzdělanostní struktuře byl největší nárůst u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, největší pokles u obyvatel se základním a neukončeným vzděláním či bez vzdělání. Pozitivní změnou byl i nárůst porodnosti, za celé období její hrubá míra činila 10,24 ‰. Průměrná hrubá míra úmrtnosti činila 9,77 ‰, což je o 0,62 procentních bodů méně než průměrná hrubá míra úmrtnosti České republiky. Migrační změny byly v první polovině sledovaného období převážně negativního charakteru. Od roku 2009 však okres zaznamenává kladnou hodnotu hrubé míry migračního salda. Co se týče mechanického pohybu mezi obcemi, převládal migrační přírůstek, zatímco u obcí s rozšířenou působností (Litovel, Olomouc, Šternberk a Uničov), díky procesu suburbanizace, naopak migrační úbytek. Projekce počtu obyvatel předpokládá nárůst počtu dětí (0–14 let) i seniorů (65 a více let) a to až do roku 2020.

9 SUMMARY

The aim of this bachelor thesis was to analyze the evolution of the population in the municipalities of the district of Olomouc in the years 2001-2011. The main aim was to evaluate changes in the age and education structure of the population of individual municipalities. The work also dealt with natural (natality and mortality) and mechanical (migration) movement in the municipalities in the district of Olomouc. The results of these population characteristics of the Olomouc district as a whole were compared with the values for the whole Czech Republic. At municipalities, Webb typology was subsequently applied where the municipalities are divided into eight categories according to natural increase, migration balance and overall growth. In conclusion the expected development of the population in the district of Olomouc in 2015 and 2020 predicted.

The population structure by sex recorded an increase of masculinity index. The age structure showed an increase in the number of born children and also increase in the number of people aged 65 years and older. Also there increased the average age index (by 18,89 percentage points), which in 2011 amounted to an average of 103,24% in the district of Olomouc. The education structure registered an increase in university-educated population and a decline in the population with primary and incomplete education or no education. The natural movement showed an increase in natality, the average crude birth rate was 10,24 ‰. The mortality was almost constant with some variations in 2006-2008. The average crude mortality rate of the district Olomouc was lower than the average crude mortality rate of the Czech Republic. In the mechanical movement between municipalities migration growth predominated while by municipalities with extended competence (Litovel, Olomouc, Šternberk, Uničov), through a process of suburbanization, the migration decrease predominant. Projections of the population up to 2020 expected an increase in the number of children (0-14 years) and seniors (65 years and over).

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

10.1 POUŽITÁ LITERATURA

- 1) BARTOŇOVÁ, Dagmar a kol. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 238 s. ISBN 978-80-7419-024-7.
- 2) BARTOŇOVÁ, Dagmar a kol. *Populační vývoj České republiky 2007*. Katedra demografie a geodemografie PřF UK v Praze, Praha, 2008, s. 143. ISBN 978-80-86561-46-2.
- 3) BRYCHTOVÁ, Šárka a FŇUKAL, Miloš. *Socioekonomická geografie. I. díl, Geografie obyvatelstva, geografie sídel*. 2. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 127 s. ISBN 978-80-7194-997-8.
- 4) BURCIN, Boris a KUČERA, Tomáš. *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*. In: BURCIN, Boris a KUČERA, Tomáš. *Analýza přirozeného pohybu obyvatelstva* [online]. © Boris Burcin a Tomáš Kučera. Praha, 2010 [cit. 2013-05-4]. Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Prognoza_2010.pdf >.
- 5) KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 52 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0222-9.
- 6) KUČERA, Milan. *Pronatalitní populační politika už nestačí – nutností se stala komplexní rodinná politika*. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. 2009, roč. 51, č. 4, 274–279. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/63003F53B8/\\$File/180309q4.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/63003F53B8/$File/180309q4.pdf)>.
- 7) ODBOR STATISTIKY OBYVATELSTVA. *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2010*. Praha: © Český statistický úřad, 2011. 56 s. ISBN 978-80-250-2103. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/\\$File/400711.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/$File/400711.pdf)>.

- 8) ODBOR STATISTIKY OBYVATELSTVA. *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2011*. Praha: © Český statistický úřad, 2012. 63 s. ISBN 978-250-80-2227-6. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/6A002ECDC2/\\$File/400712.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/6A002ECDC2/$File/400712.pdf)>.
- 9) PAVLÍK, Zdeněk a kol. *Populační vývoj České republiky 2001*. Katedra demografie a geodemografie PřF UK v Praze, Praha, 2002, s. 112. ISBN 80-902686-8-4.
- 10) PAVLÍK, Zdeněk a kol. *Základy demografie: Vysokoškolská příručka pro studenty přírodovědecké, ekonomické, filozofické a lékařské fakulty*. 1. vyd. Praha, Academia, 1986. 736 s.
- 11) PAVLÍK, Zdeněk a Květa KALIBOVÁ. *Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek*. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost - 15. svazek v řadě Acta demographica, 2005. ISBN 80-239-4864-4.
- 12) POLÁŠEK, Vladimír. Vnější příčiny úmrtí v ČR v letech 1994 až 2009. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. 2010, roč. 52, č. 2, 140–152. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6300412B83/\\$File/180310q2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/6300412B83/$File/180310q2.pdf)>.
- 13) RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. Demografické faktory stárnutí. *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. 2011, roč. 53, č. 2, 97–108. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/2C0035B3D9/\\$File/180311q2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/2C0035B3D9/$File/180311q2.pdf)>.
- 14) RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. Dvacet let svobodného mateřství v České republice (1986–2005). *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje*. 2007, roč. 49, č. 1, 1–12. Dostupné z:
<[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/630034D01D/\\$File/180307q1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/630034D01D/$File/180307q1.pdf)>.
- 15) TOUŠEK, Václav, KLADIVO Petr a JANOTA Michal. *Aplikace v regionální a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ*. [online]. © 2004-2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <<http://aplikacergsg.sci.muni.cz/>>.
- 16) TOUŠEK, Václav, KUNC, Josef, VYSTOUPIL, Jiří a kol. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.

10.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) Celkový přírůstek. Toušek, V., Kladivo, P., Janota, M.. *Aplikace v regionální a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ* [online]. © Copyright 2004-2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <<http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/migracni-pohyb>>.
- 2) Česká republika. Vyhláška č. 513, kterou se mění vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Česká republika 2006*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 3. 11. 2006, 166, [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=63163&fulltext=&nr=513~2F2006&part=&name=&rpp=15#local-content>>.
- 3) Česká republika. Zákon č. 387: o změnách hranic krajů a o změně zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, a zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů Česká republika 2004*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 10. 6. 2004, roč. 2004, 127, [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58149&fulltext=&nr=387~2F2004&part=&name=&rpp=15#local-content>>.
- 4) Databáze demografický údajů za obce ČR: Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971–2012). © ČSÚ [online]. 2007, 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.
- 5) Definice: Webbova typologie. *Katalog - Lidské zdroje* [online]. 2006 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <<http://www.regionalnirozvoj.cz/catalogue2006/definitions/52/5206.htm>>.
- 6) Demografická ročenka krajů 2001 až 2010: Olomoucký kraj. © ČSÚ [online]. 2011, 5. 12. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/BF00208D21/\\$File/40271112.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/BF00208D21/$File/40271112.pdf)>.

- 7) Demografická ročenka krajů 2002 až 2011: Olomoucký kraj. © ČSÚ [online]. 2012, 29. 7. 2012 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/29003BA60B/\\$File/40271212.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/29003BA60B/$File/40271212.pdf)>.
- 8) Demografická ročenka okresů (2001 až 2010): okres Olomouc. © ČSÚ [online]. 2011, 5. 12. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/2D00221345/\\$File/40341163.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/2D00221345/$File/40341163.pdf)>.
- 9) Demografická ročenka okresů 2002 až 2011: okres Olomouc. © ČSÚ [online]. 2012, 2. 11. 2012 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A0025885F/\\$File/40341263.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/9A0025885F/$File/40341263.pdf)>.
- 10) Demografie: časopis. © ČSÚ [online]. 2009, 20. 3. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/demografie>>.
- 11) Domov důchodců Červenka. *DDCER* [online]. 2009, 23. 3. 2010 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.ddcer.cz/>>.
- 12) Dům spokojeného stáří sv. Anny: Velká Bystřice. *ÚSP: - dům spokojeného stáří sv. Anny* [online]. 2000 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <<http://svanna.velkabystrice.cz>>.
- 13) Charakteristika okresu Olomouc: Krajská správa ČSÚ v Olomouci - Oddělení informačních služeb. In: © ČSÚ [online]. 2008, 22. 6. 2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/d24e8a4259c66e7ec1256f08002d30a7/\\$FILE/okres%20Olomouc.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/d24e8a4259c66e7ec1256f08002d30a7/$FILE/okres%20Olomouc.pdf)>.
- 14) Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání: - ISCED. © ČSÚ [online]. 2006, 31. 8. 2008 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_>.
- 15) Migrace: Ministerstvo vnitra České republiky. *Azyl, migrace a integrace: Migrace - Vízová politika ČR/Schengenu, Oddělení azylové a migrační politiky* [online]. © 2010 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena, 2. 11. 2012 [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>>.

- 16) MKN-10: základní informace. © WHO, © ÚZIS ČR (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR) [online]. 2009 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>>.
- 17) Obec Hlušovice: Letecké snímky. *Obec Hlušovice: Fotogalerie* [online]. © 2008 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <<http://www.obechlusovice.cz/index.php?id=58>>.
- 18) Obyvatelstvo: roční časové řady. © ČSÚ [online]. 2000, 29. 1. 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu>.
- 19) Projekce obyvatelstva České republiky do roku 2065: Projekce 2009. © ČSÚ [online]. 2009, 2. 2. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4020-09>>.
- 20) Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065: Olomoucký kraj. © ČSÚ [online]. 2010, 17. 8. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/A8003460E3/\\$File/40211017.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/A8003460E3/$File/40211017.pdf)>.
- 21) Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Definitivní výsledky. © ČSÚ [online]. 2009-2011, 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30628&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.
- 22) Střední školy: okres Olomouc. *STREDNISKOLY.CZ: Školy Online* [online]. © 2002-2013 [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <<http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/olomoucky-kraj/olomouc/>>.
- 23) Veřejná databáze ČSÚ. © ČSÚ [online]. 1999, 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=44&>.
- 24) Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2005. © ČSÚ [online]. 2006, 28. 10. 2006 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/publ/4007-06-v_roce_2005>.
- 25) Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2010. © ČSÚ [online]. 2011, 5. 12. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/\\$File/400711.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/F7003184CB/$File/400711.pdf)>.

26) Vývoj obyvatelstva v roce 2008. © ČSÚ [online]. 2009, 9. 10. 2009

[cit. 2013-05-03]. Dostupné z:

<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/4007-09>>.

27) Vzdělanostní struktura. Toušek, V., Kladivo, P., Janota, M. *Aplikace v regionální*

a sociální geografii: webová podpora projektu FRVŠ [online]. © Copyright 2004-2013

[cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <[http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-](http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/vekova-struktura)

[a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/vekova-struktura](http://aplikacergsg.sci.muni.cz/pruvodce-daty-a-jejich-zdroji/obyvatelstvo-2/vekova-struktura)>.

11 SEZNAM VOLNÝCH PŘÍLOH

- Příloha 1** *Hodnoty indexů maskulinity a femininity okresu Olomouc v pětiletých věkových kategoriích v letech 2001 a 2011 (vždy k 31. 12. daného roku), v relativních hodnotách*
- Příloha 2** *Věková struktura (základní věkové skupiny) obcí okresu Olomouc ke SLDB v letech 2001 a 2011 a rozdíl v počtech obyvatel věkových skupin v těchto letech, v absolutních hodnotách*
- Příloha 3** *Věková struktura (základní věkové skupiny) obcí okresu Olomouc ke SLDB 2001 a 2011 a rozdíl v počtech obyvatel věkových skupin v těchto letech, v relativních hodnotách*
- Příloha 4** *Počty obyvatel podle pohlaví v pětiletých věkových kategoriích v obcích okresu Olomouc v letech 2001 a 2011 (vždy k 31. 12. daného roku), v absolutních hodnotách*
- Příloha 5** *Počty obyvatel podle pohlaví v pětiletých věkových kategoriích v ČR a v obcích okresu Olomouc v letech 2001 a 2011 (vždy k 31. 12. daného roku), v absolutních hodnotách*
- Příloha 6** *Hodnoty syntetických ukazatelů věkové struktury v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2001 a 2011, v relativních hodnotách*
- Příloha 7** *Hodnoty indexu stáří v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2001 a 2011, v relativních hodnotách*
- Příloha 8** *Přehled kódového značení úrovně vzdělávání podle ISCED 1997*
- Příloha 9** *Vzdělanostní struktura obcí okresu Olomouc ke SLDB 2001, v absolutních hodnotách*
- Příloha 10** *Vzdělanostní struktura obcí okresu Olomouc ke SLDB 2011, v absolutních hodnotách*
- Příloha 11** *Vzdělanostní struktura obcí okresu Olomouc ke SLDB 2001 a 2011, v relativních hodnotách*

- Příloha 12** *Rozdíl ve vzdělanostní struktuře v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2011 a 2001, v absolutních hodnotách*
- Příloha 13** *Rozdíl ve vzdělanostní struktuře v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2011 a 2001, v relativních hodnotách*
- Příloha 14** *Podíl obyvatel ve věku 15 let a více s nejméně maturitou v obcích okresu Olomouc ke SLDB 2001 a 2011, v relativních hodnotách*
- Příloha 15** *Hrubé míry porodnosti v obcích okresu Olomouc v období let 2001–2005 a 2006–2010, v relativních hodnotách*
- Příloha 16** *Hodnoty živě narozených, středního stavu obyvatelstva a hrubé míry porodnosti v ČR a v okrese Olomouc v období let 2001–2010, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 17** *Hrubé míry úmrtnosti v obcích okresu Olomouc v období let 2001–2005 a 2006–2010, v relativních hodnotách*
- Příloha 18** *Hodnoty zemřelých, středního stavu obyvatelstva a hrubé míry úmrtnosti v ČR a v okrese Olomouc v období let 2001–2010, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 19** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2001, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 20** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2002, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 21** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2003, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 22** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2004, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 23** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2005, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 24** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2006, v absolutních i relativních hodnotách*

- Příloha 25** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2007, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 26** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2008, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 27** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2009, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 28** *Zdrojová tabulka pro výpočet přímo standardizované hrubé míry úmrtnosti v okrese Olomouc k 31. 12. 2010, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 29** *Hodnoty hrubé míry úmrtnosti ČR a okresu Olomouc před standardizací a po standardizaci v letech 2001–2010, v relativních hodnotách*
- Příloha 30** *Migrační pohyb v jednotlivých obcích okresu Olomouc k 31. 12. 2001, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 31** *Migrační pohyb v jednotlivých obcích okresu Olomouc k 31. 12. 2011, v absolutních i relativních hodnotách*
- Příloha 32** *Hodnoty hrubé míry migračního salda v ČR a v okrese Olomouc v letech 2001–2011 (vždy k 31. 12. daného roku), v relativních hodnotách*
- Příloha 33** *Demografické údaje o obcích okresu Olomouc v období let 2001–2005, v absolutních hodnotách*
- Příloha 34** *Demografické údaje o obcích okresu Olomouc v období let 2006–2010, v absolutních hodnotách*
- Příloha 35** *Projekce vývoje počtu obyvatelstva okresu Olomouc k 31. 12. v letech 2011, 2015 a 2020, v absolutních i relativních hodnotách*